

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204666

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—2273—19-11-79 -10,000 Copies

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No

Accession No

Author

Title

This book should be returned on or before the date last marked by

21 JAN 1987

~~OCT 2001~~

~~14 APR 1973~~
14 APR 1993 96

6

శ్రీ
రామకృష్ణ-వివేకానంద

కర్తా :
దేశపాండ్వ్యా, విన్నకొట వేంకటరత్నశర్మ

ప్రచురణా :
గీతా ప్రచురణాలయమా
దుర్గా ఆగ్రా హరమా
బెజవా

—: ఈ నాటకము నందు వచ్చు పాత్రలు :—

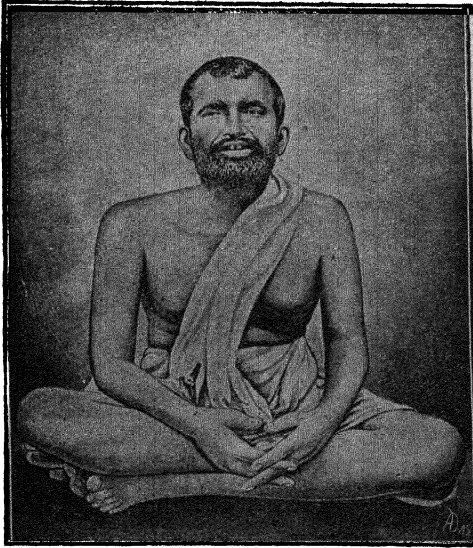
1. గదాధరుడు - శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస
2. నరేంద్రుడు - వివేకానందస్వామి
3. శారదాదేవి Ch. 1900
4. హృదయుడు (రామకృష్ణుని శిష్యుడు)
5. సుశేక్ (నరేంద్రుని మిత్రుడు)
6. దేవేంద్రనాథతాకూగు (బ్రహ్మసమాజ మతగురువు)
7. ఇరువురు శాస్త్రజ్ఞులు
8. ఇరువురు పౌరాణికులు
9. ఇరువురు దొంగస్వాములవాగు
10. ఇరువురు శిష్యురాలు - నుబ్బిమ్మ, మారమ్మ
11. చికాగో సభలో దొరలు, దొరసానులు
12. ఒక శాస్త్రజ్ఞుని పరిచయము
13. ఒక మహమ్మదీయసోదరుడు
14. శాశికాదేవి

శ్రీ విశేషానందస్వామి

శ్రీరామకృష్ణపరమహంస

దేశపాండ్యా విన్నకోట వెంకటరత్నశర్మ

Lecturer on :

Ramakrishna Paramahansa

Vivekananda Swami

Chaitanya Prabhu

Sri Ramatirtha Swami

Potanna

Tyagayya

Ramayanam

Bharatam

Bhagavatam

Upanishads

Brahmasutras

Bhagavadgita-Bible-Koran

వీ రి క

నాటకరంగము సవిశ్రాంతిగా నడుచును, కవి నటకులు కలసి, సంఘము నెప్పుడును నున్నట్లుగా నుండును. సమయమున మన మంగీకరించినపుడు, నడపునడపు రణమునకు పూనుకొను వారును, సామగ్రియు, ఎట్లుండవలయునో యోచింతుము.

ముందు కాలప్రవాహమును గమనింపవలయును. సంస్కరణ మనగా కాలప్రవాహమును తెలుగునాటయే యగును. ఆచార్యపురాణంబులను ప్రజలు నమ్ముకొట్టలే, అట్లుదురీగిన వాగే యైరి.

నాటకమున యేలగియో అగునది యేల యుపన్యాసము లుండును. ఆ యా పాత్ర లొంగుం చొట్టి వాయూ రసభోషణకై పలుకు పలుకులే యుపన్యాసములు. అది గద్యము గానీ పద్యము గానీ, పాటగానీ. కేవల కళాదృష్టియే గలిగినచో, నూటిలో ఐదురకే రుచించును. - నాటక రచనగానీ, నటనాచార్యము గానీ - అందువలన వ్యక్తిగాని సంఘమునకుగాని ఆర్థికముగా దెబ్బతగులును. కేవల ఆర్థికదృష్టికే, మనమతములో ఆవు లేదు. కావున నిటు నటు నుండు నాటకము లెక్కువ వ్యాప్తిలోనికి వచ్చును. కేవలము నటుల ప్రవర్తనలు చక్కగా లేవని, అందువలన సంఘములో నాటకముల విలువ తగ్గిపోవుచున్న దనువారు కలరు. అక్కడ గమనింపవలసినది “కళాదృష్టి” గాని, “ముషిదృష్టి”గా దందురు కొందఱు. “ఆముషిదృష్టి”తో చూచినచో, ఆధ్యాత్మిక ప్రచారకులుగాని రాజకీయ ప్రచారకులుగాని, సంఘసంస్కరణోద్యమప్రచారకులుగాని, ఎంతమంది పరీక్ష కాగగలరు?

ఈ నాటకమునందు, దరిద్రులు, స్వాములు ధనము నిమిత్తమును, ధనమున్న స్వాములు స్థానమున పూజల కోసమును, శిష్యులను, శిష్యురాండ్రును కీర్త్యుకొని, వారి నెత్తిపై చేయివెట్టి, కొంపలు లీయట చూపుచుండినది. శ్రీరామకృష్ణుని జీవితము ద్వారా, వాస్తవముగు భక్తి మెల్లమును చూపబడినది. వివేకానంద స్వామి పనిని ద్విచార్యుల ద్వారా, దేశభక్తి మతముయొక్క సొంత స్వము తెలుపబడినది. శారదా దేవి సాశీల్యబ్రహ్మచర్యములు ద్వారా, స్త్రీలయొక్క యున్నతము తెలుపబడినది.

అన్నిటికంటే ముఖ్యముగా “సర్వమతసామరన్యతత్వము” భగవద్గీతలో శ్రీకృష్ణుని మాతల్దేవీ నెప్పుబడినది. ఆవిషయమే శ్రీరామకృష్ణుడు నమ్మించెను. వివేకానందుడు లోకమున కందిచ్చెను. గాసినే నివ్యజ్ఞానసమాజము లోక ప్రక్క, శ్రీరామకృష్ణమరము లోపిస్తే, తీర్చివచ్చు కృషి చేయుచున్నది గాని చివర రంగునాలో ఈ గ్రంథకర్త చెప్పినట్లు, స్వార్థమున గానీ, ఆపనిలో గ్రంథము భగ్నముగు చుండకుండు. భాషాజ్ఞానము లేని నటులు, కొంచెము కష్టించినచో, కవి భాషకు, భాషకును, ఎంతయో వన్నె తేగలరు. ఒక్కొక్కప్పుడు, పద్యము చచ్చుగా నున్నను, ఆరిపోయిన నటుకుని నోటిలో పడినంతనే శోభనచ్చును. గావున రక్తికొక విధమని చెప్పటకు వీలులేదు. మానసిక నాట్యములేక కవి గాజాలడు. బాహ్యనటనలేక నటించు గాజాలడు ఈ నాటకము ముందెట్లు నడచునో చూడవలసియున్నది.

శ్రీ రామకృష్ణ - వివేకానంద

రంగము ।

నరేంద్రుడు Dress చేసికొనుచుండును - నేనటులు
చరితము లందిచ్చుచుందురు).

నురేంద్రుడు:- (ప్రవేశించి) ఓహో! ఏమి నూ నరేంద్రుని కర్మా!
సీ. నలకు పేలకు వేలు నిలువజేసెడు తండ్రి

కాసలసిన విచ్చు కన్నతల్లి
పలుచుట తడవుగా వెడలును తనతండ్రి
వెంట టిపార్టీల విందులకును,
కార్ క్రింద బెట్టెం డొక్క నమేసమైన, సం
చారముల్ మోటారుగారులం ది,
మృష్టాస్పృహజనంబే గాక, ఫలహర
ములు, రకరకములు తలచిపంత

సీ. వర్షు పందిచ్చుట కొకండు, వర్షు నేనం
నొడుగుట కొకండు కాలబూట్ల బొడుగు నొకండు
భోగ భాగ్యాల నిటు, తుల తూగుటన్న
పట్టి పుట్టుటయే సాక్షి పృథివిలోన.
అన్నము లేమి ఆకలిమంటచేతను, వస్త్రము లేమి
చేలిచేతను, ఉద్యోగములేమి దరిద్రముచేతను బాధపడు కేద
వారల కష్టము లిట్టి ధనవంతుల కేమిటక !

సరే—మిత్రమా ! నేను వినుచునే యున్నాను. ఏమంటివి ?

“చేదవారల కష్టము లిట్టి ధనవంతుల కేమెఱుక” యనియా?

ఈ వాక్యములు మా కుటుంబముపట్ల చెల్లునా ?

సీ. నలకు వేలు గడింప నేర్చును మాతండ్రి,

నిలుసఁజేయుటకు దా నేర్చినాడె ?

ఏవేళ నెచ్చోట నే చేద విద్యార్థు

లడిగినకా ధనము లేదనుట గలదె ?

వస్త్రువిహీను లెవ్వరుగాని కనుపింప

సైవస్త్రు మర్పించు భాగ్యశాలి

‘అన్నమో రామచంద్రా’ యను నన్నార్థు

లగుపింప, ననుకంప నరయరాడె ?

గీ. ఇంత చెప్పంగ నేటికోయీ, వయస్య!

విశ్వనాథుని ధనముతోఁ బెరుగ నట్టి

నంస్థ యేదేనిఁ గలదె ? యెచ్చటను వినవె ?

దత్తుల కుటుంబభ్యాతి కలేక త్తలొన !

సురేం—నీ వేమందువో యని యంటినిగాని, మీ కుటుంబ

ప్రభ్యాతి మా నాయనగారు చెప్పఁగా నన్నియోసార్లు

వింటిని. సరే, లున్నీన్ ఆటకు వేళ యగుట లేదా ?

(ముందునకు వత్తురు - తెరపడును)

సరేం—బ్యాట్ ! - (నాకరులెచ్చి యిచ్చును.) సురేశ్ ! దీని

ఖరీదు 250 గూసాయలు !

సురేం—ఆ ధనముతో చేదకుటుంబము ఒక సంవత్సరము

నిశ్చింతగా జీవించును.

నరేం—నీవు విశాల దృష్టి నువయోగించుటలేదు. దీని ఖరీదు 250. ఈ ధనము ఎందరు కార్మికులు వంచుకొందురో తెలియునా? - అన్నీను కోర్టునుండి బ్రాహ్మమందిరమునకు పోవుకము. నీవును నచ్చెడవా?

నురేం—చిన్నపుడు సీతారామవిగ్రహపూజలు, పార్వతీ పరమేశ్వర ధ్యానములు చేయువాడవట. ఇప్పుడు నిరాకాగోపాననాపద్ధతిలో చేరితివి. ఇంకముందెందుఁ జొరఁబడుదువో, ఎట్లుందువో? ఎట్లుందుటకేమి? ఏఁబది వేలరూపాయల కట్నముతో రాఁగల ఒక బంగారువంటి పిల్లతో, మోటారు కారు నెక్కి కలకత్తా వీధులలో తిరుగుదువు. మావంటి మిత్రులకు సీపార్టీ ఎప్పుడో!

నరేం—ఈ వాసన నీ దగ్గఱకుకూడ వచ్చెనా? నా మన స్సాక్షి పుస్తకే పోవుట తేదోయీ-

గీ. సెండ్లివార్తలటన్నను పిండ్లికట్నముల విశేషమ్ములన్నను గలుగు మోజు యువకులకు; నాక దేము మోజుండగోయి, ఏమకారణమో వచియింపజాల!

నురేం—మఱి నీచిత్తమెందు ప్రసరించుచుండును?

నరేం—ఏ యే మతములు గలవో ఆయా మతములం దెలియఁ జేయు గ్రంథము లెన్నిగలవో, ఆ యా మతములం బెద్దలేయే యాచారము లున్నప్ప మొనర్చిరో, యేవి జీవి నే దారికి గొనిపోవునో యను చిట్టాసలోరాత్రింబవల్ల మేమో

శ్రీరామకృష్ణ - వివేకానంద

చదువుచుండును. మనసు క్లాసువు స్తకములకై పోవనే
పోవదు - ఐనను బడిచదువు వలన నేమిలాభము?

సీ. వినయవివేకాది వినిధలక్షణములు

సంభవించునె బడిచదువుచేత

పావభీతియు దైవభక్తియున్ శీలంబు

సంప్రాప్తములె బడిచదువుచేత

ఇటునటుఁ దిప్పించు నిందియ భోగముల

సమయింతునా బడిచదువువలన

అజ్ఞాన విధ్వంసమగున? ఘటిల్లునా?

జ్ఞానోదయము బడిచదువువలన

గీ. జీవితమ్మున కెది ప్రశస్తినిడు నట్టి

సత్యమలపడునా? బడిచదువువలన

పున్నెమా! పురుషార్థమా? పోని చిత్త

శాంతియా? మిశ్రిమా! బడిచదువుచేత?

ను రేం.—ఐనను ఎప్పటి కప్పుడు ప్రతిక్లాసునుండియు, ప్రధమ
తరగతిలోనే యుత్తీర్ణుడ వగుచుండువు.

గీ. నీకొంగును కన్నులు నీ విశాల

వక్షమను గళమును నీచి వన్నెంబొలుకు.

వల్కులును కర్ష నడకలు వర్తనంబు

గాంచ ముందెఁత ఘనుడవు గొగలాడ

వో యటంచు నా మనసునెం దూహ వొడము!

ను రేం.—అది యెట్లు సను నుండనే! ప్రస్తుతము తెన్నీను

కోర్కవై పునకు మనదృష్టి ప్రసరింపజేసెము. నమ్ము.

(సిష్కరిమితురు)

రంగము 2

కాళికాలయము - కాలీవిగ్రహము.

(రంగమున కపాలమాలిక, నడుముచుట్టు బంగారు వాస్తవులు, క్రిందుగా నున్న ఎడమ చెత్తిలో ఒక బంగారుతల, కుడిచేయి అధము ప్రదానము చేయుచుండుట; ఒక చేత్తిలో కత్తి, కాసెకోక అపాద మస్తకం అధరణాలు.)

గదాధరుఁడు సాష్టాంగవందన మాచరించును.

హృదయఁడు --- (ప్రవేశించి స్వగతము.)

ఆ. వె. ఆ ప్రదేశ మడవి, అర్ధరాత్రి నమయ

మట దిగంబరుండునై జపించు

నితఁడు; చిత్రమయ్యె నిట్లానర్పఁగ నేము

దీని కారణంబు తెలియవలయు.

(ప్ర) ఆర్యా! వందనములు.

ఆ. వె. ఆ ప్రదేశ మడవి అర్ధరాత్రి నమయ

మట దిగంబరుండుగా జపించు

గేల చిత్రమయ్యె నిట్లానర్పఁగ హేతు

వేము? తెలియఁ జేతుకే మహాత్మ!

గదా—హృదయా! నీవు నావెంటనే వచ్చిచూచితివా?

హృద—రెండునాట్టుగా వచ్చుటకు భయంపడితినిగాని, నిన్న

రాత్రి సాహసించి వచ్చి చూచితిని. మీ ధ్యానవిధానము

చూడ నా కాశ్చర్యభయము లొక్కసారిగనే అంకు

రించెను. ఆ విషయము తెలిసికొనుటకే ప్రశ్నించితిని.

గదా—అబ్బయ్యా! బాల్యమునుండియు మన మెనిమిది కట్టు

త్రాల్లచే బంధింపబడితిమి. అనూయ, అవమానము, గౌరవము, విద్య, భయము, అభిమానము, కులము, కీర్తి, యజ్ఞోపవీతము. యజ్ఞోపవీతము నేను బ్రాహ్మణకులమునకు చెందినవాడననిచెప్పను. తన ణమే తక్కినవారికంటె నేనెక్కుడను అభిమానమును కల్పించును. ఆ కులాహంకారమును దూరముగా నుంచుటకై యజ్ఞోపవీతమును దూరముగా నుంచుదును. ఇంక వస్త్రమా, మధ్యవచ్చినదేగాని మొదటరాలేదు. చివర కుండదు. కావున దీనిని తీసివేసితిని. ధ్యానమైన వెంటనే మఱి ధరించి నచ్చుచుండును. కాళీమాతను ధ్యానించు నప్పుడును ఆ యహంకార ముండవలయునా? కాళీమాత కులముల హెచ్చుతక్కువలు చూడదు. హృదయా! దేవాలయము లోనికి వచ్చి యుండిన సాధువుల కేమి గాపలయునో నీవుపోయి జాగ్రత్పెట్టుము. వ్రాద—మీ అమ్మగారు మీ పెండ్లిసూర్పి ఆలోచించుచున్నారట.

గదా—(న్య) చావు బ్రతుకులమధ్య నేనున్న విషయము అమ్మ కేమి తెలియును? (ప్ర) ఆ విషయమున కేమిగాని పొమ్ము.

వ్రాద—(నిష్కరింతును.)

గదా—అమ్మా! ఎట్లో నీ నేవచేయుట కీ కఠిర మేర్పడి నందులకు నీకు ధన్యవాదము లర్పించుచున్నాను. ఎన్ని కఠిర బరములు వ్యర్థములై నశించుటలేదు! ఈ కఠిర మేనాడో కొంచెము నుకృతము చేసియుండుటచేతనే, నీ సాన్నిధ్య

మున నుండుట కవకాశ మేర్పడినది. కాని అంతలో నేను తృప్తియైనది. ఇల్లలికిన యంత పండువాయెనా? అమ్మా! నీవు దర్శనమీయవా? నాపై నీ కటాక్షమురాదా? రామప్రసాదు మొదలైన మహాభక్తులకు నీ దర్శనభాగ్య మబ్బెసటగద? నీవేల నన్ను ద్ధరింపవు? నేనంత అధమా ధముడనా? అగుగాక - సావులపై సగద నీవు ప్రేమ ప్రస రింప వలయు? ఇక్కడ నిందియి విషయానందముగాని, ధనముగాని, మిత్రులుగాని, సుఖములుగాని నా కక్కట లేదమ్మా! వీరందఱును మృత్యుబాధ తప్పింపగలరా?

(అక్కడ నుంచబడిన తట్టలోచూచి)

ధనమా! నా కక్కటలేదమ్మా! - వస్తుసముదాయమా! నా కక్కరలేదమ్మా - బిరుదులూ! ధూ! నా కక్కటలేదమ్మా - రంభలవంటి రమణీమణులూ! వలదమ్మా - ఆ కీలుబొమ్మలు - కీర్తిప్రతిష్ఠలూ? - హా! హా! ఎవరికి కావలెను? - ఇవన్నియు కావలయునని యేడ్చువారి కీయరాదు? నాకెందులకు? - నన్ను మాయలో ముంచకమ్మా!

ఉ. ఈ ధనరాసు లీ మణులు నీ నిధు లీ బిరుదంబులుకా మహా బాధకములే; ప్రపంచము నవశ్యము వశ్యముచేయుఁగాక శ్రీ నాధుని పూజచేసెను జనంబులకుకా బలవద్విరోధములే గాధలడంగులెట్లు ధనకాంక్షులకుకా దలపోయె నమ్మరో? నా కొక్కటియే వాంఛ - నీ దర్శనవాంఛయే.

గీ. నీదు పాదారవింద సంసేవనంబె

గాక, అన్యులు నేయదమ్మా! కరంబు

దివ్యమా భవదీయ మూర్తిని నిరంత
రంబు దర్శింపగోరు నేత్రాలు జనని!

అమ్మా! ఇదిగో సాయంత్రమయ్యెను. సూర్యభగ
వాను డస్తాది గ్రుంకుచుండె. నా ఆయుర్దాయము క్షీణించి
పోవుచున్నది. ఇంకను నీదర్శనములేదు. ఈ అల్పాయుర్దా
యముగల మానవుఁడు, నీదర్శనలాభమును పొందకున్నచో,
జీవించి వ్యర్థమేగడ! అమ్మా! భవతీరణీ! ఈ బ్రతుకు భూమికి
బరువు చేయకుము. సత్యాన్వేషణపరుండ నగు నాకు మార్గ
దర్శివి గావా? ఒక్కసారి కన్పడవమ్మా! చాలును! ఒక్కసారి
మాటాడవమ్మా! చాలును. అభయస్రీదానము చేయవమ్మా!
కామక్రోధమయ మగు నీశరీరమున నేనుండఁజాలనమ్మా! అమ్మా!
నిజముగా నీ విందుంటివా? లేదా, కవులు తమ చమత్కార
మువయోగించి వర్ణించిరా? కాదు - కాదు. నీవు తప్పక యిం
దుంటయే వాస్తవము. నిన్నిదివఱకు దర్శింప జేసికొనిన
రామప్రసాదు మొదలైనవారు, అసత్యవాదుల! నిన్ను చూచి
యే తీరవలయును. ఆయుర్దాయము క్షణక్షణము నశించిపోవు
చున్నది. పోయినది మఱల చేకూరదుగడ! భగవత్ సాక్షా
త్కారమే మానవజన్మకు పరమావధి యని శాస్త్రులు
ఘోషించుచున్నవందురు. నీ నింకెన్నడు సాక్షాత్కరింపఁజేసి
కొనఁగలను? ఇప్పటికే చాలకాలపారణమయ్యెనే! అమ్మా!
అమ్మా! ఎవరు నాకు సహాయము చేయగలరు? ఇంకెవ్వరి
నాశ్రయింతును. నే నెట్లాచరించిన, అమ్మకు నంతృప్తిగలుగునో
నాకెవ్వరు చెప్పగలరు? అమ్మా! నాకతి యింతేనా?

(హృదయుడు ప్రవేశించును.)

హృద—ఇదేమిపిచ్చి మీకు? ఎక్కడ నైనను విగ్రహము
మాట్లాడునా? ఇంత శ్రమపడెద రెండులకు?

గీ. అయ్యయో విగ్రహమ్ము మాట్లాడునేమి?

చేలువరాతిబొమ్మ, కరము చేచునేమి?

అంతకంతకు భక్తి హెచ్చైన కొలది

అంతకంతకు పిచ్చి హెచ్చాయెనేమి?

పాపము, శరీరము గీచుకపోయెనే? స్నానము చేయుదు.

ఆహారము గైకొనుకు.

గదా—స్నానమా! ఆహారమా! అమ్మదర్శనమే లేని ఈశరీర
మునకా ఉపచారములు? ఇంతపిచ్చి యెందులకంటివే? ఒక
గదిలో బంగారుకడ్డిలు గలవు. దొంగవాడు చూచు
చున్నాడు. మధ్య నొక తెర అడ్డున్నది. ఇంటివారు
నిద్రించుచున్నారు. ఇంక క్షణములో తెల్లవారును. అతని
మన స్పెట్లండునో చెప్పము. తహతహలాడదా? నా
గతియు పట్టియున్నది. అదిగో అమ్మ - దగ్గలలో - కావి
యేరు ప్రత్యాఙ్ఘము? వలకకు. అరగింపదు.

హృ—వ్యర్థప్రయాసము! ఇట్టి పిచ్చివాని పెండ్లికి ఆయన
యెంతయు బాధపడుచున్నది.

గీ. పెండ్లి గావించెనేని యీ పిచ్చికుదురు

నంచు, ఆ పిచ్చితల్లి భావించుచుండ!

పిచ్చివానికి తమ ముద్దుబిడ్డనిచ్చు
నంత పిచ్చివారుండులే! భ్రాంతిగాక!

(నిష్క్రమించును.)

గదా—నా యొనర్చు పూజలో లోటున్నదా అమ్మా! నా
పాపపరిహారము కాలేదా? అమ్మా! నేనింక బ్రతుకబాలను.
క్షణ మీ శరీరము భరింపజాలను. ఇంక నీ శరీర మున్నంత
వఱకు నీ దర్శనభాగ్యము కలుగదని తోచుచున్నది. ఈ
వ్యర్థపు జీవిత మెందులకు? ఈ కండ లేల పెంచవలయును?
ఎన్నియేండ్లింకను పెంచవలయును. దీనిపై నింక శుభదృష్టి
పరువజాలను. ఈ శరీరమును కడలేర్చెదను. మఱొక శరీ
రమునం దా పూజ్యురాలి దర్శనమగునేమో? (అటు నిటు
చూచి) అదిగో! ఖడ్గము - నమయమునకు సిద్ధముగనే
యున్నది! (ఖడ్గము చేత ధరించి)

గీ. ఇదిగో! ఈఖడ్గమున నిడె, ఇవుడె, ఈ శ
రీర మంత మొందునుగాక! వేఱ దేహ
మును ధరించిన దర్శనమ్ము లభియించు
నేమొ! ఈ వ్యర్థపుం బ్రతు కేల ధాత్రి!

అమ్మా! ఇంక క్షణమాగను - (కత్తితో కంకము
పటుకునొనబోవును - కాలికాదేవి సాక్షాత్కరించి చేయి
పట్టుకొనును. గదాధరుఁ డా యమ్మునుగాంచి, శరీరము మఱచి
కీంద వడును. కాలికాదేవి అంతర్దానమగును - తెరవడును.)

శం గ ము 3

కామర్పుకూరు గ్రామములో నాక ఏధి

పెండ్లిండ్ల వీరయ్య — వివాహాల వీరయ్య]

పే—వీరయ్యా! ఈ నెలలో లాభసప్తా లేలాగున్నవోయి!

వీ—అన్నీ అమ్ముకొన్న అచ్చయ్యగారి కుమార్తె పెండ్లి చేయించాంగాదటోయి.

పే—నాకు తెలియకుండానే? ఆ పల్లకు శి వండ్లకాదూ? పెండ్లి కొడుకు ఎన్నేండ్లవాడు?

వీ—యేబడికి తక్కువ. అయి నేయేం? పిడుగు లాగున్నాడు.

పే—అదేమి నంబంధమోయి! మనం డబ్బుకక్కుర్తి పడు చున్నా, కాస్త మంచీచెడ్ల చూడవద్దా?

వీ—అయినకు 50000 అస్త్ర గలదు. ఎవరూ తినేవాళ్లులేరు. అంతా ఆ పిల్లదేకాదూ? ఆస్తిచూచే, వాళ్లు ఒప్పు కున్నారు.

పే—మన చేతిలో ఎంత పడ్డది?

వీ—అన్నీ అమ్ముకొన్న అచ్చయ్య మన కిచ్చే దేముంది? కాని పెండ్లికుమారుడే నంబంధం కుదిర్చివంతుకు, చేయించి వండుకు 400 రూ॥ ముట్టచెప్పినాడు.

పే—ఇంతకు ఆయన కెన్నో పెండ్లి?

వీ—అయిదో పెండ్లి.

పే—ఈ సాతకమంతా మనకు చుట్టుకుంటుందోయి! ఇదివఱకే గుడిబ్రాగే గూటయ్య పెండ్లి మనము చేయించడం,

వాడు పెళ్లి కాగానే చావడం, ఆ పిల్ల ముండామోసిన తరువాత అల్లరచిల్లరగా తిరగటం, గర్భం అవటం, అల్లరి అవటం, ఈమాజోడులేని పెళ్ళిచేసారో, అని ఆ పిల్ల మనల్ని చూచినచోటల్లా దుమ్మెత్తి పోయటం, జరిగింది కాదటోయి! ఇకనైనా బుద్ధితెచ్చుకోకపోతే ఎలాగోయి! వీరయ్యా! మన పిల్లల కల్యాణచేస్తామటోయి! గదాధరునికి పిల్లను కుదిర్చాం చూచావా మఱి - 5 ఏండ్లు, శారద జయరాంభట్టి గ్రామము, రానుచందుని కూతురోయి.

వీ—నీ మొగం? నీవు కుదిర్చేదేమిటి? అతనే పిచ్చిలో భలానా చోట పిల్ల యుంది. అడగండి, యిస్తారు అన్నాడటగాదూ? పే—నరే! అన్నాడనుకో! అనగానే అయిందటోయి! మేమంతా వెళ్ళి సచ్చచెప్పి చివరకు పిల్లకు 300 రూపాయల సగలు పెట్టేటట్లు ఏర్పాటు చేసామా.

(దళారి దామయ్య ప్రవేశము)

ద.దా—ఏమిటోయి ముచ్చటిస్తున్నారు?

పే—ఏముంది? గదాధరుని పెండ్లివిషయము.

ద.దా—కుదిర్చినవాళ్ళు మీరు లేలేమయ్యా, లగ్గనమయంలో?

పే—అదేమిటోయి, మేమింకా ముహూర్తం పెట్టలేదే!

ద.దా—మీ ముహూర్తం దాకానా? నిన్నప్రోద్దుక చీవాట్ల శిష్యులు గారు జరిపించేసారు. అవసరంగా కావలెనన్నారట.

వీ—వాడు మనమీద పార్టీగానుండి సాధిస్తూనే యున్నాడు.

పే—పోనీలేవోయి! ఇందులో చేతులో బడదేమి లేదు.

ద.దా—కానీ చాలదటోయి! ఎంతకావాలి - పోనీలెండి!

మీరు వెళ్ళకపోవడమే మంచిది. రాజాంతసిద్ధాంతాలయినాయి. నమయానికి ఎరువు నగలు తెచ్చిపెట్టారు. పెళ్ళికాగానే ఆ నగలు అసలువాళ్ళు తేమ్మన్నారు. పిల్లనిద్రపోశూంటే పెళ్ళికొడుకు నగలు ఒలిచి, తల్లికిచ్చి పంపించివేశాడు. అదేమంటే పిల్లవాడికి పిచ్చిగదా అన్నారు. పిల్లతాలూకువాళ్ళు కోపాలువచ్చి జయరాంధట్టి పిల్లను తీసుకు వెళ్ళాడు. ఎవరికి ఏమీ చేతులో పడ్డదిలేదు. చివరకు సెళ్ళిళ్ళ పేరయ్య మా కొంప తీశాడో అని అల్లరి చేస్తున్నారు వాళ్ళు.

పే—అనుకోన్నంతగా జరుపరోయి పెళ్ళివాళ్ళు. ఏళ్ళతో పడిలేక చేస్తున్నాం. ఈ వృత్తిమానుకోవలెగాని.

ద.దా—మానె ఎలాగండి? మిడ్డలు మేడలు ఎవరుకట్టిస్తారు? నాలుగునెలలుగా నాకేమైనా ముట్టచెప్పారటండీ!

వి—మేమీ సంపాదించినామోయి! నీకుకూడా ఇయ్యటానికి.

ద.దా—లింగయ్యకు పిల్లను కుదర్చాలి. రావోయి పోదాం.

నీ—లింగయ్య శవరిస్తారోయి! 70 వండ్ల పెళ్ళికొడుకు.

ద.దా—నీకెందుకు రావోయి! వేలు గుమ్మరిస్తానంటున్నాడు.

పే—ఇక నేను ఆడుపిల్లలయనుకు గొంతుక్కి పోనుకోలేనోయి!

ఇక ఈ వృత్తి చాలింనుకొంటానోయి! ఏ పెండ్లి చేసినా 4, 5 పుచ్చుకొని పండితులు ఆశీర్వచనాలు చేసివెళ్ళడం, ముగునాపె త్రాడు తెగడం. వీ ఛీ బుద్ధి తెచ్చుకొంటున్నాను.

గీ. జన్మజన్మాలకీ వృత్తిసలువబోను
 నలుపువారితో న్నేహంబు సలువబోను
 కడకు తిండికికూడ నక్కడకుబోను
 బుద్ధివచ్చెను దామయ్య! బుద్ధివచ్చె.

ద.దా—వీరయ్యగారూ! మీతో చెప్పట మఱచినాను. సోమ
 నాధంగారు ఇక సాల్ మెంటు పెట్టినారు.

వీ—కొంపతీశాడు. వీడి మొగాన మొన్ననే 4000 రూపాయలు
 పెట్టినానోయి.

ద.దా—అంతా యిలాసంపాించించి దేగా! ఆడుపిల్లలయ్యుసురు
 ఊరికే పోతుందా! మీరుకూడా బుద్ధి తెచ్చుకోండి.
 రూపాయకు పావలాయైన వస్తుందిలెండి.

వీ—నిజం, నిజం. కుదిరిస్తే ఈడూజోడూ యున్నవాళ్ళకి
 కుదర్చాలి. లేకపోతే నోరు మూసుకోవాలి. 4 రూకలకు
 కక్కుర్తిపడటం, మనం అందటి నోళ్లలో పడటం, మళ్ళీ
 వాళ్ల మొగం మనం చూడలేక పోవడం. బాగాలేదోయి.
 ఈవృత్తి మానుకొంటున్నాను.

గీ. నేడు మొదలుగ ఈలాడ నేను బోను
 చేయు వారితో న్నేహంబు చేయబోను
 కడకు కూటికికూడ నక్కడకు బోను
 బుద్ధి వచ్చెను దామయ్య! బుద్ధివచ్చె.

రా—నే నీ గొడవలకు అసలేపోనండి! ముప్పియైనా యెత్తు
 కొంటానుగాని.

వీ—పదండి, ఈ పురాణ వైరాగ్యాలకేమి!
 (తెర యెత్తబడును)

10 వండ్ల తర్వాత

జయరాంభట్టి గామము

(ఇంట్లో శారద తులసిపూజ చేయుచుండును. తండ్రి రామ చంద్ర ముఖోపాధ్యాయి ప్రవేశము)

శా—(నమస్కరించి) నాయనగారూ! దక్షిణేశ్వర నమాచారము లేమైన తెలిసినవా?

రామ—ఏమున్నవమ్మా! వా రీ మధ్య కొన్ని యోగాభ్యాసములు కూడ చేయుచున్నారట. యజ్ఞోపవీతము, సైవస్త్రముకూడ దేహమున నుండుటలేదట. కొందఱు గదా ధరునకు పిచ్చియనియు, కొందఱు భక్తివిశేషమనియు చెప్పుచున్నారట. కొందఱు ఇంత జ్ఞాని నెచ్చట చూడలేదనుచుండిరట. భైరవబ్రాహ్మణీ యను యోగినివచ్చి, ఆయన అవతార పురుషుడని చెప్పినదట. పంజాబునుండి తోతాపురి యను సన్యాసి వచ్చి నిర్వికల్ప నమాధి వర్యంతముపదేశమొనర్చి పోయెనట.

శా—నాయనగారూ! అట్లైన నదృష్టవంతురాలనే! చారిశుశూషచేసి జ్ఞానోపదేశము నొందుదును. భార్యకు భర్తకన్న దైవము, గురువు లేరని గదా శాస్త్రములు గాని, పెద్దలుగాని నుడువుట.

రామ—చాలమంది ఆయనకు పిచ్చియే యనుచున్నారట.

శార—నాయనగారూ! నన్నింక దక్షిణేశ్వరమునకు పంపును.

ఎట్లున్నను నేను వారిదగ్గఱనుండుటయే గౌరవముకాదా? అమ్మ వలదన్నను సరే! నే నింక క్షణమాగను. ఆయనకు లోకులన్నట్లు పిచ్చియే యైనచో నా చేతసయినంత యువ చార మొనర్చెదను. మఱికొంద రనునట్లు యోగియే యైనచో తరించగల సాధనలు నేర్చుకొందును.

గీ. ప్రజల నుకులట్లు పిచ్చియేర్పడినదేని

నేవలంజేసి వారి రక్షించుకొందుఁ

గాక భక్తియే యయ్యెనా! కరముమోడ్చి

తెలిసికొందును తరించుతెరువు తండ్రి!

రామ—అమ్మాయీ! రేపు పూర్ణిమకు అనేకులు గంగాస్నానమునకు పోవుదురు. మన బంధువులలోకూడ కొందఱు పోవుదురు. కావున వారితో మనమును పోవు డము. నేను నిన్నచ్చట దిగబెట్టినచ్చెదను. స్తిమితముగ నుండుము. (నిష్క్రమింతురు.)

రంగము 4

ఆ గ ణ్య ము.

(రామాంకి) మఱోసాధ్యాయులు, కాగడలు ప్రవేశింతురు)

రామ—అమ్మాయీ! ఇంకను 40 మైళ్ళు నడువ వలయును, ఇప్పటికి 40 మైళ్ళు నడచి వచ్చితిమి.

కారడ—నాయనగారూ! ఇంక నేను నడువలేని స్థితిలోనున్నాను. జ్వరబాధితురాలనై యుంటిని. ఇంతకును ఆమహనీయుని నేవాళాగ్యము నా కున్నచో లేపోగద. మనతో వచ్చిన

బంధువులు ముందు పోయినట్లున్నారు. మనము కొంచెము విశ్రాంతిని.

[ఇరువురు పరుండి నిద్రింతురు - కాళికాదేవి 10 సం॥ముల పిల్లయై వచ్చి శారదకు నేవచేయును.]

శా—(కొంచెము లేచి) అమ్మా! నీ వెవని పిల్లవు? ఎక్కడనుండి వచ్చితివి?

పిల్ల—దక్షిణేశ్వరాలయమునుండి వచ్చితిని. నాకు తల్లి దండ్రులు లేరు.

శా—నీకు పెళ్ళి కాలేదా?

పిల్ల—పెళ్ళి కాలేదు—కాని బిడ్డలున్నారు నీవును నా బిడ్డవే. కావుననే నీకు నేవచేయుచున్నాను.

శా—మీ మాటలు నా కర్ణమవుట లేదు - ఐహను జ్వరి బాధచే తాళజాలక వదిలియుంటిని.

పిల్ల—జ్వరబాధ నీ కింక యుండదు. నీ నిమిత్తము మీవారు దేవాలయమునందే గలరు. నీ నిమిత్తమై వల్లకి కూడ రాగలదు.

శా—ఇంత సహాయముచేయుచున్న నీవు నా పాలి దైవమవు గాని పిల్లవు కావు.

పిల్ల—నిజముగా నీను పిల్లనుకాను; చూడము - మూడులోకములకు తల్లిని.

(కాళీ దర్శన మిచ్చును) (పిల్ల అదృశ్య మగును)

శా—అమ్మా! వందనములు.

గీ. మూడులోకమ్ము లేదెడు ముద్దుగుమ్ము
 వఘటన ఘటనా నామర్థ్య వఘవినాశి
 వచ్చుతానంత తేజమ్ము ఎమ్ము అమ్ము!
 బిడ్డపై నెంత ప్రేమ చూపితివి తల్లి!

(కాళికాదేవి అదృశ్యురాలగును)

(శారద మఱల నిద్రించును.)

రామ—(లచి) అమ్మాయీ! ఇంక లేచి ప్రయాణము మెల్లగా సాగింతుమా!

శా—నాయనగామా! నా కొక చక్కని దృశ్యము లభించెను. కిలయో, నిక్కమో చెప్పజాలను. కాళికాదేవి దర్శన మిచ్చి, నా కారోగ్యభాగ్యము చేకూర్చెను. మన ప్రయాణముకూడ సుఖకరమగు నని చెప్పి అదృశ్యురాలయ్యెను.

రామ—(చూచి) అరుగో పల్లకి బోయీలు.

శా—జగజ్జనని కృప. (నిష్క్రమింతురు.)

రంగము 5

(శ్రీరామకృష్ణుండు కాళికాపూజ చేయుచుండును)

దక్షిణేశ్వరాలయము

(రామచంద్ర ముఖోపాస్థాయియు - శారదయు ప్రవేశించుదురు)
 శారద వందనము చేయును.

రామ—అర్యా! ఇంకో తమ అర్చాంగ లక్షిత్తు!

శా—తమ సేవచే ధన్యురాలనై మోక్షమార్గము చూచు

కొనుటకే వచ్చితిని. తమ ఆజ్ఞాప్రకారము కష్ట మనక సాధనలు చేసికొందును.

గీ. ప్రాణనాథ! మీపాదసేవనమె నాకు
 దాశరథిసేవ, భవదీయదర్శనంబె
 బాంకీపతి దర్శనోత్సవము; పుణ్య
 వశముచేత పుణ్యాత్మ! మీ పత్నినైతి!

రామకృష్ణ—ఇప్పు డిచ్చట నున్నది నిన్ను పండ్లాడిన గదాధరుడు కాడు. ప్రాంతమంతయు కాలికాదేవిగా భావించు కాలీ దాసుడు. కావున నీ పత్నీత్వముగకు జలాంజలి యొసంగి, అమ్మవారి సేవ చేసికొనుచుండుము. నీయెడల గల నాముఖ్యత్వము బాధ్యులు వర్తపాంతును.

శా—తమ ఆజ్ఞా—(తండ్రిని నాచి)

నాయనగారూ! నాకేమియు భయము లేదు.

గీ. దేవి కాన్పించె నేమొ? శాలించె సితము
 దేవి పల్కాడె నేమొ? శాలించె నితికు
 అమ్మ అక్కన జేచ్చి, దా నభయ మిచ్చె
 నేమొ? ఈతని మోమునం దెనగు శోభ!

మీరు బెల్లి అమ్మకు మా క్షేమసమాచారములు తెలియ జేయుడు.

(రామచంద్ర ముఖోపాధ్యాయుని నిష్క్రమించును.)

రామకృష్ణ—శారదా! అటు చూచితివా! గగన మంతనిర్మల ముగా నున్నది⁶.

శా—అవును. అతిస్వచ్ఛముగా నున్నది.

రామకృ—మనస్సుగూడ నంత స్వచ్ఛముగానిచో ప్రయోజనము లేదు. కామక్రోధాది మాలిన్యములనుండి శుద్ధమొనర్చవలయును - ఆ తటాకోదకము చూచితివా? ఎట్లు కదలకున్నదో!

శా—అవును. అందువలననే వృక్షచ్ఛాయలు స్పష్టముగా గన్పించుచున్నవి.

రామకృ—అట్లే మనస్సుగూడ నిశ్చలమైసచో నీ వెవరో నీవు తెలిసికొనగలవు. - ఆ ప్రాప్తమగుచు పూవు చూచితివా?

శా—ఔను. దాని చూపంతయు సూర్యభగవాన్ల వైననే యున్నది.

రామకృ—అట్లే మనస్సంతయు పరమేశ్వరీవైపునకే అహర్నిశలు త్రిప్పి యత్నింపవలయును—హృదయా!

(హృదయుడు ప్రవేశించును.)

రామకృ—పెద్దపీటయు, పూజాద్రవ్యములు తెమ్ము. (హృదయుడు తెచ్చును)

రామకృ—శారదా! ఆ పీటపై కూర్చుంచుము.

శా—నా కెందులకో బోధపడకున్నది.

రామకృ—నీకును కాళికా దేవికిని భేదములేదు. నిన్ను పూజింపవలయును. అప్పటికిగాని దేవీపూజాచరుల సిద్ధి సంపూర్ణము కాదు. నీ మన స్సా జగజ్జననియందే యుంచుము. కూర్చుండుము.

శా—(కూర్చుండును. రామకృష్ణుడు శాస్త్రీయముగా పూజించును. శారద తస్మయత్వమున నుండును.)

(కాళికా దేవి సాక్షాత్కరించును)

రామకృ—(వందనము చేసి లేచును)

కాళికా దేవి—నాయనా! దేవీ పుణ్యాపరులు సిద్ధిపొందుటరుదు. నీవట్టి ఘనశార్యమును సాధించితివి. నీకింక సంసార భయము లేదు. లోక శ్రేయస్సునకై ఇతరమతసాంప్రదాయముల నత్యత్వమును అనుభవించి గ్రహించుము. నీ అనుభవము నీ దగ్గఱకు వచ్చువారి కందఱకు సుపయోగించును.

రామకృ—మహాప్రసాదము.

(తై ర ప దు ను)

రంగము గి

కలకత్తా పట్టణ వీధి

నవనాగరికత నూచించు సచేంద్రుని గది

[సచేంద్రుని చిరాకు, దీర్ఘాలోచన నూచించు మొగముతో ప్రవేశించును.]

(తనలో)

బ్రహ్మసమాజములో సభ్యుడుగా చేరి ఏతస్మతము తఱచి తఱచి చూచుచుండినను, ఈ సంజేహము నా కింకను తీరలేదు. ఈ బ్రాహ్మసమాజమత గురువులు దేవునికి రూపము లేదని మాటిమాటికి చెప్పుచున్నారు. రూపము లేని వానిని చూచుటే అసంభవము గద! బంగాళ దేశమునం దేమి మహా

రాష్ట్రదేశమునందేను, ఆంధ్రదేశమునందేను; పాశ్చాత్య దేశములయందేను? ఆ యా దేశచరిత్రలు చూచినచో, భగవంతుడు భక్తులకు దర్శనమిచ్చినట్లు స్పష్టముగా కాన్పించుచుండె. అట్లయిన భగవంతునికు రూపముండవలయును. దీని కంగీకరించిన వీరి వాక్యముల కేమందురు? — భగవంతుడుండెనా? ఆయన దయాసముద్రుడేనా? సమసాత రహితుడేనా? ఆయన అంశతి సాడై యైనచో, స్పష్టియందీ భేదములేల? ఒకడు దరిద్రుడు - ఇంకొకడు ధనవంతుడా? ఒకడు కురూపి - ఇంకొకడు సురూపియా? ఒకడు భిక్షాటకుడు - ఇంకొకడు చక్కని ర్తియా? ఒకడు దుఃఖి - ఇంకొకడు సుఖయా? కలవాని కజీర్ణోగబాధ - తివగలవానికి తిండివీల బాధ - ఇదంతయు భగవంతుని లీల యని నైష్ఠ్యమునకుల సమన్వయముచున్నది. గంపెకు పిల్లలుగల సంపాదము కలిగి, తినుటకు తిండిలేక మలమల మాడెను సంసారికి ఈ సిద్ధాంతము నుచించునా? పిల్లికి చెలగాటము ఎలుకకు పొగా సంబంధము వలె చున్నది.

సుఖమా! ఎక్కడి సుఖము? ఎక్కడి సుఖము? తొంబది తొమ్మిది సుఖము లున్నను తృప్తిలేక ప్రతివాడును నూరవ సుఖమునకై ప్రాకులాడు చుండెను. దీనిని బట్టి తలచి చూడ నీ ప్రపంచము దుఃఖమయ మనిగాని, సుఖదుఃఖ ముశ్రమ మనిగాని తెలియబడు చున్నది.

మహా సౌఖ్యాగ్రభాగమున హంసతూలికా తల్పమున సఖపరివృతుడై, భోగలాలసు డైన చక్కోవ ర్తియును, సూర్యచంద్రులే దివిటీలుగా గల కుటీరమున వసించు నిరుపేద వాడును,

సౌమ్యవ శరీరము గల ఉక్కుతునుక వంటి బలిష్ఠుడును, పదివేల మంది శిష్యులచే మూడు పూటలు, పాదపూజలు చేయించు కొనుచు తత్త్వ మస్యాది మహావాక్యములు తేటతెల్లముగా వినువారి యల్లములు పల్లవింపజేయు గురు శిఖామణియు, ఎవరి వల్లనుభయము నొందకున్నను, కాలానలసన్నిభం బగు మృత్యు దేవతా దంష్ట్రా కరాళవదనమును తలఁచినంత మాత్రముననే, గుండలు తల్లడిల్ల, శరీరముకడింప, కన్నుల నశ్రుధార గార్చుటకు సిద్ధపడుచుఉట లోకానుభవముగద - మానవునకు నిర్భయత్వ ముట్లు గలుగును? మానవు యదుఃఖ పడుట కేనా సృష్టింప బడినది? పంచేంద్రియ జ్యంబులును, ఆన్ద్యంతములును నగు ఈ ప్రాప్రచిక సౌఖ్య సంపదలలో ముస్లి ఖేటయేనా దీని గమ్యస్థానము? దుర్గంః భూయిష్ణుమును అసహ్యమును, మల మూత్రముల నిధానమును అగు నాస్యోస్యి ప్రవేశమును మఱల పొందని మార్గమే లేనా?

(తెరలో) అబ్బయీ! నాయనగారు సిల్పచున్నారు!—

ఔను, నాయనగారు పిలిచిన కారణము నాకు తెలియును. చావు బ్రతుకుల సమస్త నిర్ధారించుకొని లేక, నేనల్లాడుచుండవివాహమో వినాహమోయని వీరు నన్ను నిర్బంధించుచున్నారు. పెండ్లి యట, -చేయదుగట!- ఏలదివేల రూపాయల కట్నమట-విసియన్ కు నన్ను లండన్ పంపించెద రట- వారి యుద్దేశ్యము లన్నియు, నన్ను మృత్యుభయము నుండి తప్పించి, శాశ్వతానందసుఖమును ఇవ్వగలవు కావోలు! పోనిమ్ము, పెండ్లి కంగీకరింతును; అప్పుడు కలు మాగ్యమున్నది? నాకు

లభించునవి ప్రాప్తించిక గౌరవమును సంపాదింప గల లౌకిక విద్యాధిక్యత - ధనము - ఒక పడుచుపిల్ల - నూతన బంధుత్వములు-ఈ విద్యవలన గాని, ధనమువలనగాని, భార్యవలనగాని, నూతన బంధవ్యమువలన గాని మృత్యుభయము తప్పనా?

సంసారాంధకారారణ్యాసలమున బడి దగ్గుడ నగుట నేను గాని, వారు కారు కద. ఓ భగవానుడా! నీ వాక్కడ వున్నచో ప్రపంచసుఖముల వాత నన్ను ఒక ద్రోయకుము! (అలమూరలో వున్నకము తీసి, చూచి వినదివైచి)

చదువువలన భగవంతుని తెలిసికొనుటకు ఏలులేదట. మహనీయు లందఱు అట్లే చెప్పుచున్నారు! చదువు లన్నియు పొట్టకూటికే ప్రయోజనకారు లట. జగద్గురు శంకరాచార్య స్వామివారు వివేకమాడామణిలో చెప్పలేదా? 'వాగ్జ్యభిరీ, శబ్దభిరీ, శాస్త్ర వ్యాఖ్యానకౌశలం, వైచుష్యో నిదుషాం తద్వద్భుక్తయే సతు ముక్తియే.'

గీ. అటులె పండితు లగువారి అలఘువిద్య

మాటబొంక ముపన్యాస పాటపంబు

శాస్త్రముల యర్థములుచెప్పు శక్తి యెల్ల

భుక్తికేగాని ముక్తికిపోవ గాదు.

(పద్యం కోపూరి పట్టాభిరామశర్మగారిది)

ఓహో! అట్టి విద్యకై జీవితకాల మెంత పా డొనర్చితిని!

ఎన్ని వ్యర్థగ్రంథముల సారాంశ మీ బుద్ధిగుహలో ప్రవేశపెట్టి తిని. ఎంతధనము - ఆరోగ్యధనము - వ్యయమైనది. (మత్రాక గ్రంథము తీసి, చూచి పాటవైచి) ఒకటియా! కెండా! అన్ని

మత గ్రంథములు చదివి యుంటినే. ప్రకృతి శాస్త్రవేత్తల పరిశోధన లన్నియు గమనించితినే! ఈ గ్రంథములలో నేమున్నది? జేవుడా! దయ్యమా!

(మౌండుసకు నచ్చును - తెరపకను.)

(వసాకలోనికి వచ్చి ఒకవైపు చూచి)

అనలో! ఏమి ఈ స్పృహ! ఎవని ఆళ్లలకో వెఱచి నూర్య చంద్రులు తమగిక్కులు తప్పి పున్నారు! ఎవని ఆళ్లలకో వెఱచి, నముద్దుకు తనవేర గాఢుని క్లుప్తాడు. ఎవరి ఆళ్లలకో వెఱచి ఋతువులు, సక్రియముగ ఫల బండారముల నొసగు చున్న క్లుప్తాడు. ఎవరి ఆళ్లలకో వెఱచి శ్రోత్రీయ బృందములు బ్రహ్మముహూర్తమున తీచి క్లాస మొనరించుచున్నారు. ఆత డెవ్వడో? ఎక్కడనుో? ఎక్కడ నుండునో? ఈ విషయము నాకు బోధపఱచునా తెస్వరు? (ఆలోచించి)ఔను! తాకూరు జేవేంద్ర నాకు డున్నాడు గద - విద్యాసంతుడు - వేగు ప్రతిభలు గల వాడు - ఆఘ్యాత్మికచింతాతత్పరుడు - శిష్య బృందమును సంపాదించినవాడు - ప్రజలుగూడ నీ మహనీయుడు తెలిసిన వాడందురు. వారి దర్శనము చేసి భగవంతుడున్నాడో, లేడో తెలిసికొందును గాక.

(తెరలో) నాయనా! భోజనమునకు రారా! వేళ యైనది! భోజనమా! వేళకు భోజనమైనచో కుమారుని యెడల తల్లికి సంతృప్తి! నా మనోవ్యధ, అమ్మకే మెఱుక? ఈ వ్యధాగ్నిని మాతృ ప్రేమరసము చలార్పగలదా!

గీ. తన కుమారుడు; వేళ కింతగ భుజించి
 నెలకు కొంత సంపాదించి నిలువజేసి,
 పిల్లలకా గనుచున్న తృప్తి యగు తల్లి
 కమ్మ కుండునా? కొడుకు మోక్షాభిలాష!

ఈ విషయమున మాత్రం మెనరికి వారే ప్రియత్నింప
 వలయు నని శ్రీకృష్ణప్రభువు చెప్పలేదా? భగవద్గీతలో—;
 కర్మదురువు శంకరాచార్యస్వామి వివేకచూడామణిలో పలుక
 లేదా - మహర్షి దేవేంద్రనాథ తాకూసు వారి దర్శనమునకై
 పోయెదను.

(నిష్క్రమించును - తొర యెత్తబడును.)

తొలలో శ్రీరామకృష్ణుడు

ప్రపంచమునందలి జీవరాసు లందఱు పరమేశ్వరుని
 బిడ్డలై యుండ ఇందు బాహ్యులగు వారుందురా? పరమేశ్వ
 రుని విశ్వరూపము వదలి చీమయైనను వేరుగా నుండగలదా?
 అమ్మ ఆజ్ఞానుసారముగా కైస్తవమత ప్రవక్త యగు యేసు
 క్రీస్తు దర్శనమునకై సాధింతును.

ఓ మహాప్రవక్తా! నీ పరిశుద్ధ జీవితముచే వాతావరణము
 శుద్ధమయ్యె. నీ అఖండబ్రహ్మచర్య దీక్షచే లోకంబుల
 కాదర్శకుడవైతివి. నీ పరమశాంతప్రవృత్తిచే అజాత
 శత్రుండవైతివి. నీవును, నీ పరలోకములో తండ్రియు నొక
 టియే యని అద్వైత సిద్ధాంతమును వెదజల్లితివి. మహాను
 భావా! నా కొక్కసారి దర్శన మీయరావా? నా సత్యాను
 భవ వృక్షంబునకు నీరు పోయనా?

గీ. దర్శనంబీయ రావ! శుద్ధ మగు మూర్తి!
 ప్రేమతోడను నన్ను దీవింప రావ!
 పాప పరితాపమును తలమోపికొంట
 నీమ సహజస్వభావము నిర్మలాత్మ!
 (యేను సాక్షాత్కరించును)

శ్రీరా—టాకా! యేమి ! ఆ విశాలవత్సలము. నుండర
 నాసిక. ఆత్మీర్ష్యవనమండలము. ఆర్యా! ఏమని తమ నందే
 శము:

యేను — యోగపుత్రా! అన్ని మతములలో నొకే సత్యమున్న
 దయ, ఏ మతమున్నను చక్కగా సర్థము చేసికొని,
 బోధించి పరీక్ష ప్రేమపాత్రులగుదు రనియు, మతనైషమ్య
 వాలు వలదనియు, లోకమునకు చూపుడు! ఈ మహాత్మర
 సాక్షాత్కరము మీ మూలగున లోకమున బడవలయు నని
 లోకప్రేక్షకులవారి యాక్ష (అంతర్ధాన మగును)

శ్రీరామ—ఇం ఇస్లాముమతమునందలి సత్యనాదేశమును
 ఆచరణముం దుంచుకొంగు. అల్లాహా! అక్బర్!
 (నమాజు చేయును) (నైనుఅటి యుండును.)

హృదయము—(ఓ) ఏమి! ఈ మహాత్మ్యము నైనుఅటియూడె.

శ్రీరా—(లేచి) ఆహా! ఈ మతమునందును ఆ సిరాకార పర
 బ్రహ్మముభవమే గోచరించుచున్నది. సత్యము మహాస్పృహీయ
 మతమునందును ఒకటిగనే యుండెను!

హృదయ—తా మిస్సాదు తురికమత మవలంబించిరా?

శ్రీరా—హృదయా! మతము లన్నియు అన్ని మార్గములు. ఏ మార్గమున బోయినను నక్రమముగా పోయినచో సత్యము గోచరించును. అందు సందియమే లేదు. ఇదంతయు నమ్మకృపచే జెలియనయ్యె. హృదయా! పోమ్ము. పూలు సిద్ధము చేయుము. (హృ—నిష్క్రమించును.)

కాళికా—(సాక్షాత్కరించి) ఇదంతయు ధారపోయుటకు — సర్వమతసామరస్యానుభవాచ్యుతమును పంచి పెట్టుటకు. అర్హత గలవానిని నేనే నీ యొద్దకు పంపుకను. నీ కా విచార మేల?

శ్రీరా—ధన్యుడను జగజ్జననీ! ధన్యుడను.

(ప్రేరపడును)

రంగము 7

తోటలో శ్రీరామకృష్ణుడు

(స్వగ) శ్రీరామకృష్ణా ద్యవతారమూర్తు లందఱును తన రూపమే యని అమ్మ చెప్పుచున్నది. అదిగాక వారి సాక్షాత్కారము గావలయు నన్నచో వారివారి రూపనామముల యంటే మనస్సు ధారణచేయు టావశ్యక మనియును అమ్మ చెప్పినది. దీని యథార్థము సనుభవములో చూడవలయును. ప్రస్తుతము శ్రీకృష్ణధ్యానముచేయుదును. (ప్రకాశముగ)

సీ. శ్రీకృష్ణనామంబు చిన్నయానందంబు

శుభదంబు సుఖదంబు సురుచిరంబు

శ్రీకృష్ణనామంబు జీవనాధారంబు

చెలువంబు లలితంబు శ్రీకరంబు

శ్రీకృష్ణనామంబు చిత్తశాంతికరంబు

భవబంధపతనంబు పావనంబు

శ్రీకృష్ణనామంబు ప్రేమైక ధామంబు

మామనోహరణంబు మానితంబు

గీ. ఉద్ధవాక్రూర భీష్ములు బద్ధవైరు

లైన శిశుపాల, కంస, ధరాధినాథు

లఖలగోపాంగనామణు లద్భుతముగ

చేరి రా మోక్ష మీ నామచింతనమున!

ప్రభూ! గోపాలకృష్ణా! నీ దర్శనభాగ్య మిప్పించి గీతా
సార ముపదేశించవా? - ఓ వృక్షములారా! మా గోపాల
కృష్ణుని బాడ నెఱుంగరా?

గీ. నల్లనగువాడు నగుమోమునకె జెలంగు

వాడు వాడని కమలపుష్పముల నేత్ర

ములు గలట్టివాడు మురళి పూనువాడు

చల్లని కటాక్షమాలికల్ చల్లువాడు.

ఎన్నడో! ప్రభుదర్శనము.

[శ్రీకృష్ణుడు సాక్షాత్కరించును]

శ్రీరామ—(సాష్టాంగ వందనము చేయును)

శ్రీకృ—రామకృష్ణా! నీ అనన్యభక్తి ఆసాధారణ మైనది. నా
గీతాసారమే నీ యాపఘన మూర్తీభవించె. అంత్యకాల
నా నామస్మరణమే జీవులకు సులభసాధనోపాయంబు. సర్వ
మతసామరస్యమే నా ఆదేశము. ధన్యుడవు.

శ్రీరామ—ధన్యుడను.

(శ్రీకృష్ణుం డటు లఠ్ఠాస మగును)

(హృదయుడు ప్రవేశించును)

హృద—ఆర్యా! ఎవ్వ రటు పోయిన వ్యక్తి?

శ్రీరా—శ్రీకృష్ణప్రభువు.

హృద—తమకు దర్శన మిచ్చినా? ఆశ్చర్యము!

(శ్రీరా—అనన్యభక్తి చేసిన వారి కెవ్వరి కీయలేదు? హా కృష్ణా!
నన్ను విడనాడితివా? - (మూర్ఛిల్లును)

హృద—వీరు మూల సీ పిచ్చిలో పడిరి. ఈ పిచ్చి ఎప్పటికి
నదలనో తెలియదు-నేను పోయి సూత్రలు కోసి తెత్తును.

(నిష్క్రమించును)

(శ్రీరా—స్వగ) ఇప్పుడు శ్రీరామచంద్రనూర్తి దర్శనమునకై
ధ్యాన మొనరింతును.

శా. 'భక్తత్రాణపరాయణుండ నని, లోక బ్రాహ్మించుచున్నాడ నా
నక్షిణ, సంసరణంపు సౌఖ్యముల కాసలే చేయ లేశఁబు; నీ
యుక్తుల సేకబరిత్య్చి చేయ నని నాకెఱాచా. నణ భ్యాసి నై
ముక్తిగోరుదు; రామ! తావకకృపాంభోరాశిఁదేలింపవే!

(శ్రీరామచంద్రుడు సాక్షాత్కరించును)

శ్రీరా—ధన్యుడను. (సాష్టాంగదండ మొనర్చును.)

శ్రీరామ— రామకృష్ణా! ధన్యుడవు - ధర్మబద్ధ మగు జీవితము
లనే, నేను ప్రేమింపగలను - నేను చెప్పటకు గాక, చేసి
చూపించుటకే వచ్చితిని - చూపించితిని.

(శ్రీరామచంద్ర)మూర్తి అటు లంతర్ధాన మగును)

శ్రీరా—

నీ. మొలకనవ్వులవాడు యున్న మొగమువాడు

యెదుట కాన్పించె వా డిప్పు డేడి!

నీలదేహమువాడు నీలంపు టుంగరాలి

ముంగురులి గల మోహనాంగు డేడి!

చిఱుతగజ్జెలకాళ్ల చిందులు దొక్కెడు

చిన్నారి పొన్నారి చిఱుత డేడి!

వాంఛించినంతనే వాత్సల్యమునను ద

ర్షన మిచ్చె నా రామచంద్ర) డేడి!

గీ. నా యొసర్చిన పాపనంకలన మేమొ

నా నిధానంబు; నా రతనాలపేటి

నా మురువు; నా హరువు; ననుక గన్నతండ్రి

ఎందు నున్నాడో? నా నిప్పు డేల చనెనో?

(హృదయును ప్రవేశించును.)

హృద— ఆర్యా! ఆ ఆలాపన మేమి? అటు పోయినవా రెవరు?

శ్రీరా— శ్రీరామచంద్ర)మూర్తి—నా ప్రభువు -

హృద— నే నప్పుడే తలరిచితిని. మీకు మఱల పిచ్చిపట్టు నని.

అమ్మగారికి పుణసేయు వేళ కాలేదా!

శ్రీరా—బోను - మఱచితిని - అమ్మ! - జగజ్జనని! - కాళీ
 మాయి! - కాళీమాయి! - (తన్నయ్యడగును.)

హృద—నేను పోయి పూవులు తెత్తును.
 (నిష్క్రమించును) [తెరవడును.]

రంగము 8

జీవేంద్రీనాథ తాకూరు శిష్యులకు బోధించుచుండును.

జీ—విద్యార్థులారా! మీరు బాల్యమునుండియు భక్తి నభ్య
 సింప వలయును. అందులకు సత్సంగత్యమే ప్రథమ సోపా
 నముగ తలంపవలయు. నాయనా! సురేశ్ భగవద్గీతలోని
 8 వ అధ్యాయములోని 9 వ శ్లోకమును చదువుము.

సురేశ్ — “కవిం పురాణ మను శాసితార
 మణోరణీయాంసమనుస్మరే ద్యు,
 సర్వస్య ధాతార మచింత్యయాప
 మాదిత్యవర్ణం తమసః పరస్తాత్ .

జీ—దాని అర్థమును చెప్పుము.

సురేశ్ — భగవంతుడు సర్వజ్ఞుడు. అనాదిగా నున్నవాడు. జ్ఞాన
 స్వరూపుడు. ఆణువులలో ఆణువు. గొప్ప పదార్థములలో
 గొప్పపదార్థము. చింతించుట కలవిగాని రూపముగలవాడు.

జీ—చూచితిరా! విద్యార్థులారా! అట్టి భగవంతునికి యావ
 కల్పన చేయుటచే హిందూమతమునం దనేకములగు
 విగ్రహారాధనలు బయలుదేరినవి. ఈ కారణమున మా

విగ్రహ మిట్లుండు నని, మీ విగ్రహ మట్లుండు నని, మీ జేవుడు తక్కువ యని, మాజేవు డెక్కువ యని ప్రజలలో కలహములు ప్రారంభమై అజ్ఞానమువృద్ధి యగుచున్నది. ఐకమత్యము చెడుచున్నది. మన మందఱ మొకే భగవంతుని బిడ్డలము. కులభేదములు, జాతిభేదములు ఛేదించవలయును. భగవంతుని దృష్టియం దందఱు సమానులే. శ్రీలకు పురుషులతోపాటు విద్యానేర్పించి సమాసహకుులు పొందించుటకు పాటుపడవలయును. మీ జీవితములు దేశ సేవకై యర్పించుడు. బ్రహ్మ కృపా హి కేవలమ్!

అందఱు—బ్రహ్మకృపా హి కేవలమ్! (లేచి నిల్వబడుదురు)

[నశేంద్రుడు వచ్చి నమస్కరించును]

దే—ఓహో! నశేంద్రుడు వచ్చినాడే! విద్యాధులారా! ఈతడు కుకుతుసకవంటివాడు. ఏయే మతమునందుగల, ఏయే గ్రంథకర్తలు రచించిన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథములన్నియు సీతడు చదివియుండె. నూళ్ళుగ్రాహి.

సశే—మహర్షి సత్తమా! నా జీవిత ఋషుడొక గొప్ప సమస్య నిర్ధరించుకొనలేక చిక్కుగా బడియున్నది. నా సంజేహములు తమరు తీర్చగల రను ఆశతో వచ్చియుంటిని. తెలుపమందురా!

దే—నాయనా! అందులకు సంజేహ మెందులకు?

సశే—Mahasaya! Have you seen God?

మహాశయా! తమరు భగవంతుని చూచియున్నారా?

దే—(నిర్ఘాంతపడి, వ్యస్థచిత్తుడై) my boy! you have got
yongi's eyes! నాయనా! నీకు యోగదృష్టి కలదులే!

(సరేంద్రుడు నిరాశానూచకమగు వదనముతో
ముందునకునచ్చును - తెరపడును.)

ఇదేమి ప్రత్యుత్తరము? ఆధ్యాత్మిక విద్యాప్రపంచమున
స్వేచ్ఛావిహార మొనర్చు మహనీయుడనియు, అద్వితీయసాండితీ
శేముషీధురీణు డనియు, భారత దేశమున సమోఘముగు పేరు
ప్రతిష్ఠలు సంపాదించినవాడనియు, సాధనాపరంపరలలో రాత్రిం
బవళ్లు మునిగి తేలిన వై రాగ్యశేఖామణియనియు, భగవత్
సాక్షాత్కారమొందిన మహనీయు డనియు గంపెడాశతో వచ్చి
తినిగాని నా ఆశలన్నియు నిష్ఫలము లయ్యెను.

ఇంతటి మహనీయుడే భగవద్దర్శనము చేసితి నని ధైర్య
ముగ చెప్పజాలనప్పుడు తదితరులమాట చెప్పనలయునా?
ఇచ్చటకు వచ్చినందువలన భగవంతుడున్నాడో లేడో యను
ప్రశ్న నన్ను బాధించుచున్నదేగాని, నాకు చిత్తశాంతి కలుగ
లేదు. 'భగవంతుని నేను చూచితిని' అని ఏ మహనీయుడైనను
చెప్పిన తరువాత గడ సాకారుడో నిరాకారుడో యని ప్రశ్నిం
చుట! ఆయన నెవ్వగు చూచినవా లే లేరా? లోకము గొడ్డు
పోయినదా? ఆయన యునికియే అబద్ధమా? అబద్ధమని
పుంక్షువు మహర్షు లెవ్వగును చెప్పియుండలేదు. అనేక పరిశోధ
నలు చేయుచున్న ప్రసిద్ధిశాస్త్రజ్ఞులేకలును, తమ కండరాని
విషయము లెన్నియో గలవని నొక్కి వక్కాణించుచున్నారు.
—ఈ విషయమై వారు మాత్రమేమి చెప్పగలరు?

(సురేశ్ ప్రవేశించును)

సురేశ్ — అరే! నరేశ్! అట్టె పెద్ద ప్రశ్నలను మనము పెద్ద వారిని వేయవచ్చునా? కొంటెతన మనిపించుకొనదు!

నరేశ్ — మిత్రీమా! వాగు భగవంతుని చూచితినిగాని, చూడలేదనిగాని స్పష్టముగ, నిర్భయముగ చెప్ప వచ్చును గదా.

సురేశ్ — పదిమందిలో చూడలేదని చెప్పినచో అపమానము, అగౌరవము. చూచితినిగాని చెప్పినచో చూపించుమందువు. కావున వారు యుక్తిగ తప్పించుకొందురు. పోనీ! వేరుగల స్వాములనేకులు గలరు. వారిని కలసికొందువుగాని రమ్ము. వారు నీ సంజ్ఞాము తీర్చగల రేమో చూచెదము.

నరేశ్ — నరేశ్ పద — (నిష్క్రమింతురు) (తెర యెత్తబడును).

రంగము 9

కలకత్తాలో వీధి

లక్ష్మీమందిరము

పరబ్రహ్మీనంద స్వాములవారు, శిష్యురాంకురీ, సుబ్బన్ను, సూరమ్మ, ఇతరులు కూర్చుండుట.

స్వాములవారులేచి:—

పూజ్యులగు గృహస్థులారా! ఆత్మసోదర సోదరీమణులారా! పరమానంద స్వరూపులారా! శుద్ధచైతన్య స్వగూఢులారా! హినులయ పర్వతములో అనేక సమశ్చరచూలు తపస్సుచేసిన ఒక ఋషిపుంగవుని కిటాక్షముచే నాకు బాధించిన ఒక మహామహోనుచు అందరికి యపయోగార్థమై వినయోగ

వలచుచున్నాను. ఎవ్వరెవ్వరు ఋణబాధలు తొలగిపోవలయు నని తలంచుచున్నారో, ఎవ్వరెవ్వరు తమ ఆదుబిడ్డల పెండ్లిండ్ల నిమిత్తము కట్నములకై ధనాభావముచే బాధపడుచుండిరో ముఖ్యముగా నట్టివారిని కటాక్షించుటకొరకై కొండలలో తపస్సు చేయవలసిన నేను మీ మధ్యకు వచ్చియున్నాను. నా విషయము నేను చెప్పుకొనినచో ఆత్మస్తుతి యగును. నాకు భగవత్ సాక్షాత్కారమైన సంగతి మా శిష్యురాలు సుబ్బమ్మకు చక్కగా తెలియును.

సుబ్బమ్మ—(లేచి) ఆయ్యలారా ! అమ్మలారా ! మన ఆదృష్టమువలన స్వాములవారు మనకు లభించినారు. ఇప్పుడు స్వాములవారు లక్ష్మీపూజ చేయుదురు. వారు చెప్పరు గాని బిడ్డలులేనివారికి బిడ్డలు పుట్టించెదరు. లక్ష్మీదేవిని స్వాములవారు స్వయముగా నలంకరింతురు. మీ మీ ఆభరణము లన్నియు తీసియిండు. లేవు మఱల మీ ఆభరణములు మీకు వచ్చునపుడు మీ కోర్కెలు సిద్ధిప గలవు.

(స్త్రీలు ఆభరణములు తీసియిత్తురు.)

పురుషుడు—నూ యిల్లాలు వచ్చుటకు వీలులేదు ఆభరణములు తెచ్చి నేనీయవచ్చునా! దానికి సంతానవాంఛ హెచ్చు.

సుబ్బమ్మ—అందుకు సందేహమా ! తక్షణము తెమ్ము. వ్రాజుజరుగు చుండును.

(పురుషుడు విష్కమించును.)

(అమ్మవారికి స్వాములవారు పూజచేయుదురు.)

సుబ్బమ్మ— నాయనలారా! లక్ష్మీపూజ పూర్తియైనది. స్వాములవారి పద్ధతులు చెప్పుచున్నాను వినుడు. భగవద్దర్శనము కావలసినవారు రెండువందల రూపాయలిచ్చి రఠీదు పుచ్చుకొనును. జ్యోతిర్దర్శనము కావలసినవారు 1000 రూపాయలు తెచ్చియిచ్చి రఠీదు పుచ్చుకొనుడు. స్వాములవారు క్రొత్తగా ఒక యేర్పాటుచేసియున్నారు. ఎవ్వగైనను 200 రూపాయలిచ్చి చచ్చివచో వారికి దాని వడ్డీతో శ్రాద్ధమునుపెట్టుదురు. వారు పరమపదించిన తరువాత వారి శిష్యులే ఆ శ్రాద్ధమును పెట్టుదురు. స్వాములవారికి మతభేద మేమాత్రములేదు. వైష్ణవమతము పుచ్చుకొందలచినవారికి చక్రాంకనములు చేయుదురు. అందులకు 75 రూ॥ మాత్రమే పుచ్చుకొందురు. ఈ సామ్మ వారు మతమునకై యుపయోగింతురు. వారికి సామ్మక్కరిలేదు. ప్రస్తుతం మతములో ఎలక్టీడ్రిఫములు, విననకజ్జలు పెట్టించవలయును. 116 రూ॥ ఇచ్చినవారు పాదపూజచేయవచ్చును. ఇట్టి స్వాములవారు మజిల దొరకరు. వారెన్నో దినాలిక్కడ నుండరు.

పురుషుడు—(ప్రవేశించి) ఇవిగో నగలు. సుబ్బమ్మగారు.

1 అమ్మ—ఇవిగోనమ్మా నగలు.

ఒకడు—మా దొక పాదపూజ.

1 అమ్మ—మాకు జ్యోతిర్దర్శనం.

నూరమ్మ—మాకు భగవద్దర్శనం. ఇవిగో 200 రూపాయలు.

ఒకడు—మమ్మల్ని గురుబిడ్డల్ని చేయండి సుబ్బమ్మగారు.

సుబ్బమ్మ—(సాష్టాంగ నమస్కారముచేసి లేచి) అండలు నమస్కారముచేయండి. చేసి ఇండ్లకుపోయి రేపు దయచేయండి. వారు నివ్రలో కూర్చుందురు. పూజయైననని సంకోచము వలదు. మీ రిచ్చిన నగలు పూజలో చేర్పించెదను.

(అండలు సమస్కరింతురు)

(తెర ప దు ను) (తెరముందు)

(ప్రవేశము) నూరమ్మ—అయ్యో! నాకొంప పోయిందో! నా నాలుగువందల గూసాయలు స్వాములవారి వాతపెడితినో! శంకరాచార్యుగారు మూడిది బంగారపు వుసిదికాయలు కురిపిస్తానన్నాడో! సుబ్బమ్మ మాయలో పడిపోయినానో! ఈమాయముండాకొడుకు నాకక్కడ దాపరించాడో!

(సుబ్బమ్మ ప్రవేశించును)

నూరమ్మ—సుబ్బమ్మ తల్లీ నాకొంప తీసేస్తేవే! పిల్లపెండ్లి చేసుకొందామను కొన్నానే!

సుబ్బమ్మ—నూరమ్మా! నేనుకూడ ఏ స్వామిని నమ్మేదాన్ని కాను. వీడి మాయలో పడ్డానే! - వచ్చిన దాంట్లో భాగమిస్తానంటే డబ్బుకక్కుర్తిపడి, అన్నివిధాల చెడిపోయినానే - నన్నుకూడ టోపీలో పడవేసినాడే - అండలు వచ్చి మాయింటిమీద పడ్డారే! నన్ను కాస్తదాచవే నూరమ్మ - వీళ్లు చంపేట్లున్నారే!

1 పురు—(ప్రవేశించి) స్వాములవారిని ఖయిదులో పెట్టారు.

నూ—నగలు దొరకినవా వుల్లయ్యా!

1 పురు—కొరడా దెబ్బలుకొట్టి సరికి, నగలు పాలేసిన బాగా చెప్పాడు - పోలీసులు తెప్పిస్తున్నారు.

నుబ్బ—చల్లనిమాట చెప్పావు. సూరమ్మా! రాపోవుదము.

(నురేశ్ నోందు) లు పవేశింతురు)

నోం—అయ్యా! భగవంతుని చూపించగల స్వాములవారు వచ్చి యున్నారట - ఎచ్చట నున్నారో చెప్పగలవా!

1 పురు—అయ్యా! స్వాములవారు వచ్చి లక్ష్మీపూజంట్లో చేసి, నగలన్నీ దోచుకొని పోయి. ఇప్పుడు పోలీసులు వారిని పట్టుకొన్నాడు. దేవుణ్ణి చూపిస్తానని నందలకు వందలు పట్టుకుపోయారు దేవునులేడు దయ్యములేకు.

నురేశ్—ఔర! కాలమహిమ! నరేంద్రా! స్వాములను నన్నే కాలము కాదుసుమా! మఠమునకనో, పాదపూజకనో, పాతశాలకనో, దేశోగ్గరణకనో, నెపము పెట్టుకొనివచ్చి ప్రజలను మోసముచేసి పోవుచున్నారు. ఇదే వార్లకు వృత్తియైనది శిష్యులకు కమిషనిచ్చి ధనమున్న శిష్యుల రాండ్రులు చెప్పుకొనుచు దేవుణ్ణి నూచిపట్టుగా నటింపుచు కొంపలు దీయుచున్నారు! వీళ్ళనుగూర్చి ప్రభుత్వం శాసనం చేస్తే బాగుండును.

నరేం—అండలు నట్లుందురా?

నురేశ్—అట్లుకాదోయి! పెద్దచేరు, పెద్దమఠము ఉన్నదంటే పెద్దదొంగన్నమాట.

నరే—మనము వచ్చినపని కాలేదుగద.

సురే—ఆ వీధిని ప్రచండ శాస్త్రుర్లుగారు పురాణము చెప్పి చున్నారట, వారు దేవుని చూచినారేమో కనుగొందము వద.

నరే—తక్షణమే పోవుదము రమ్ము.

(సురేశ్ - నరేశ్ - నిష్క్రమింతురు.)

(నుబ్బమ్మ సూరమ్మ - ప్రవేశింతురు.)

నుబ్బమ్మ—సూరమ్మా! మంచి శాస్త్రుర్లుగార్ని చూచుకొని మనము ఉపదేశం కావలసమ్మా - పాములలోనైనా మెలగవచ్చునుగాని స్వాములలో మెలగలేమమ్మా.

సూరమ్మ—కాదే! మంచి ఆచార్యులుగార్ని చూచుకొని ఉపదేశం చేసుకోవాలని ఉండే - పడ వెళదాం.

(నిష్క్రమింతురు - లైరయె శ్తబడును.)

రంగము 10

ప్రచండశాస్త్రీగారు పురాణకాలక్షేపము చేయుచుండురు

(రంగాచార్యులుగా రథము చెప్పుచుండురు)

కొండలు కూర్చుండురు - కొండలు వచ్చుచుండురు

ప్రచండ—క. మఱలుపు మనియెడు కర్తయు

మఱలించెడు గోపకులును మఱలెడి క్రేపుర

రంగా—ఆ ప్రకారముగ బ్రహ్మదేవుని మోసకృత్య మెఱిం

గినవాడై శ్రీకృష్ణవరమాశ్మ ఆఘటన ఘటనా నమర్థుడు

గావున తక్షణమే గోవులను గోపకులను నృష్టించి నటువంటి

వాడై తానే కర్తయై వడువుచు ..... (కృష్ణా కృష్ణాయని పడును. అండరు నేవచేయుదురు! లేచును)

వినేవాళ్లు—ఆచార్యుల వారికి కృష్ణ సాక్షాత్కారమైనది. ఇదంతయు, భక్తుడని మనమనుకొని శిష్యులుగా చేరుడుమని పన్నిన యెత్తుసుమా.

వ్రోచండ—ఆచార్యులవారూ! ఇక్కడ కృష్ణుడు కృష్టించుట కాదు అంతయు తానే అయినట్లు రూపకల్పన జేసెను.

వినేవాళ్లు—శాస్త్రులుగారికి అద్వైతవాసన, ఆచార్యులవారికి ద్వైతవాసన.

వ్రోచండ—అపరోక్ష సాక్షాత్కారమే కాదటండి ఉపనిషత్తులు భాగవతము ఘోషిస్తున్నది.

రంగా—శ్రీకృష్ణ పరమాత్మ విభవావ తారమై.

(నుబ్బమ్మ - నూరమ్మ వ్రోచేసెను)

ను—శాస్త్రులవారికి గుండనాలు చేయించి యిచ్చింది నీవే కాదటే నూరమ్మా.

నూ—నా మొఖం! ఆయనకు పోప్తియున్నది. ముట్టినది. ఆచార్యుల వారికికూడ 50 రూపముల సొమ్ము ముట్టించి.

ను—ఆచార్యులవారికి ఉంగరం చేయించి యిచ్చిందికూడా నీవేనా! ఎంతబాగుండే ఉంగరం తరుక్కు మంటూ.

నూ—ఉరకీ యిచ్చామేమిటి! చక్కాంటిలాలు చేయించుకొని యిచ్చాం, శాస్త్రులుగారికి ఉపదేశం చేయించుకొని యిచ్చాను.

ను—ఇదేం మతమే - అద్వైతులకగ్గట ఉపదేశము ద్వైతుల
కగ్గట చక్కాంకితములు.

నూ—ఆచార్యులవారు దేని కదే సన్నారు. శాస్త్రులుగారు
కూడ ఛర్వాలేదన్నారు.

రంగా—నూరమ్మా! కృష్ణపరమాత్ముని చూడని కన్ను
లెందులకు!

నూ—తమ కటాక్షం వలన దాసురాలు గూడ.....

ను—ఎప్పుడే—ఎప్పుడే?

(ప్ర.చండ—పురాణం జరగనీయండి - తరువాత చెప్పకోవచ్చు-
మధ్య మధ్య మాట్లాడకండి. గురుబిడ్డలే మాట్లాడుచుంటే
తక్కినవారి మాట చెప్పవలయునా?

(నరేంద్రుడు సురేశ్ ప) వేశించి కూర్చుందురు)

రంగా—అంత శ్రీకృష్ణపరమాత్మ అండటను నిర్మించి సటు
వంటివాడై - “కృష్ణా, కష్టా”యని పడును.)

వినేవార్లు—హారతి ఈయండి - ఆచార్యులవారు - పడ్డారు.

(హారతి తరువాత - ఆచార్యులవారు లేచి కూర్చుందురు)

నరేం—మిత్రమా! మనము వచ్చిన పని తీర్చుకోనుట మంచిది.

నురే—శాస్త్రులవారు! మా న్నేహితు డొక విషయమడుగ
వచ్చునా?

రంగా—ఒకటి గాదు సందేశాలన్నీ తీర్చుకో వచ్చు.

నరేం—శాస్త్రులవారు తమ రెంతవఱకు చదువుకొన్నారు.

(ప్ర.చండ—నాకేమిటి-ఆచార్యులవారికేమిటి - మాయ్ ద్వరకు
భాష్యశాంతి అయింది - చిత్తశాంతి అయింది.

నూ—వారి కేల - పరివారంలో ఉన్నారు.

నరేం—తమరిప్పుడు గాని, లేదా ఒకరికి గాని భగవత్ సాక్షాత్కారమైనదా?

నూ—వారు చూడక పోవటం యేమిటి!

ప్ర.చండ— } నిరుత్తులై నిశ్చేష్టులగుదురు.
రంగా— }

నూ—గురువుగారు! చెప్పండి చూచామని. భయపడతారెందులకు?

రంగా—(నెమ్మదిగా) నూ! చూపించుమంటే తంటా గానూ?

నూ—(శ్లోకం పును.)

(నరేండు)ను - నుకోశ్ ముంగునకు నస్తురు.) తెరవడును - నరేం—నుత్రమా! వచ్చిపనియెసది. నా ఆశాలత కాలవాలము దొరకుస్లు కన్పించుటలేదు.

గీ. సృష్టిలోపల నొక్కడు నేని? లేడే!
పరమపురుషుని చూచిన వండితుండు!
భక్తులందై నను, మతాధిపతులయందు
నైన పేర్లన్న గురువులయందునైన!

నురే—మతాధిపతులను కలసికొందువుగానిరమ్ము. చూపించెదను.

గీ. ఎందఱా మతాధిపతులు నింకెందఱేని
గలరు వీతాధిపతులు లోకమ్ము గొడ్డు
పోయినదా! విదకుడము సబ్ మూలలందు
వట్టుదల లేక కార్యసాఫల్య మగునె!

నశేం—ఎవరువారు! గొప్పవారేనా?

నుశే—నే నెటింగినవారిపేర్లు చెప్పుదును వినుము— అనిత్యా నంద స్వాములవారొకరు; శేషప్రణవానంద స్వాములవారొకరు; చిత్ చిత్ ఆనంద గగనస్వరూపానందస్వాములవారొకరు; అరవస్వాము లొకరు; తస్కరానందస్వాములవారొకరు; ఆడ మళయాళస్వాములవారు. అందఱు ఉద్దండులలాగే కబుర్లు చెపుతారు. ఎప్పుడూ వారివెంట పది మంది ఉంటారు.

నశేం—నశే పోవుదముపద - నిష్క్రమింతురు.

(ఒకనైపునుండి సుబ్బమ్మ - సూరమ్మ ప్రవేశింతురు.)

సూ—సుబ్బమ్మా! సాములలోనైనా ఉండవచ్చునుగాని స్వాములలో మెలగలేమే!

ను—ఏమే! అలాఅంటావు?

సూరమ్మ—పరబ్రహ్మానందస్వామి, ప్రచండశాస్త్రీలు, రంగాచార్యులు, వీరి బంధురాలు బయటపడ్డతరువాత అనిత్యానందస్వాములవారిని ఆశ్రయించితినే.

ను—నీ అదృష్టం. ఎప్పుడూ స్వాములతో సాంగత్యమే నీకు!

సూ—ఈ లోకంఅంతా అనిత్యంఅని చెబుతూనే నా దగ్గట 400 రూపాయలు లాగివేసినాడే! ఇప్పుడు తృతీతులతో పోలే పలకరించడుకూడాను. తరువాత శేషప్రణవానంద స్వామిదగ్గట చేరానే!

ను—ఆయన జ్ఞానోపదేశం బాగా చేస్తారటకదూ!

నూ—ఏం బాగు, బండలు- వెళ్ళినకాణ్ణాంచి మరంతంటాడు. ఫలహారాలంటాడు. పోనీకదా అని 4000 రూపాయలు ముట్టచెప్పానే! ఇంకా వాడిమొహంలో సంతృప్తకనపడదు.

ను—పోనీ గృహస్థులకుడబ్బుకాని వీళ్లకుడబ్బెందుకే నుబ్బవ్వా.

నూ—మనకోసమే. మన్ని పుద్ధరించేందుకే సగం. తక్కింది వాళ్ళ సుఖింకోసం అయినా సూరమ్మా! రెండుపన్యాసాలు చెప్పగానే విని మనల్ని విమానం ఎక్కిస్తారని నమ్ముతాం. మొన్న తస్కరానందస్వామి ఏం చేసాడో చూసావా? బిక్షుకని ఇంటికిపిలిస్తే భేదభావంపోవాలని మావదినమీద చేయివేసాడుటే! వీడిజ్ఞానం ఎలాఉండో చూశావా! నల్లరు మొగాళ్ళకు తెలిసి తన్ని పంపించారు.

ను—ఏమి స్వాములే. అసహ్యముపుడుతుంది. గృహస్థులు చావలమీద - స్వాములు హంసతూలికాతల్పములమీద - గృహస్థులకు గంజి, స్వాములకు సేమ్యాసాయసాలు - గృహస్థు కాలినడక, స్వాములకు మోటారుకార్లు- గృహస్థు 1-0-0 గుడ్డ, స్వామికి 20 రూ! శాడీ! మనంతట మనం పుస్తకం చదువుకుంటే అన్నీ తెలుస్తాయి. సూరమ్మా! నువ్వు ఎంతమంది గురువులకో పాదపూజ చేసిరివిగద - ఒకనిదగ్గతనై నా గురులక్షణము లున్నవటే!

నూ—ఆ ముక్క వాళ్ళనడ్గితే కొండంత కోపం - నముద్రం అంత తాపం - ఇంకో చిత్రముందే! స్వాములలో స్వాము లకే అనూయలు, ద్వేషాలు. ఒకరిశిష్యుల్ని ఒకరు తమ

దగ్గరకు రప్పించుకోవడం - అందులకే స్వాములకు గడవక
 నివదేశాలకు రేట్లుకూడా పెట్టారు.

ను—రేట్లమాట వినలేదే! ఎలాపెట్టారు?

నూ—సావలాయిస్తే పరిపూర్ణం చెవుతారు. అణాయిస్తే
 ఆచలం చెవుతారు. చెప్పితే నువ్వు సమ్ముతావో నమ్మవో -
 ఈమధ్య అరవస్వాములవారు వచ్చి ఆరకప్పుకాఫీకి ఆచల
 బోధ చేసి వెళ్లారు. స్వాములకు, మొగళ్లలో, కానీ
 యిచ్చేవాళ్లు లేక, ఆడవాళ్లనే శిష్యురాంధ్రుగా చేర్చు
 కొనుచున్నారు. వంటకు, సేవకు అన్నింటికి వనికీ వస్తూ
 డబ్బుకూడా యిస్తామని. ఈమధ్య ఒకస్వాములారు
 పెళ్లాన్ని చూడంది ఉండలేక పొయ్యేవాడు. ఇదంతా
 నుబ్బమ్మ! స్వాములంటే ఆమడదూరములో వుంటున్నా
 నమ్మా!

ను—ఏదైనా అనుభవం మీదగాని తెలయదు మరి, - అన్ని
 అచ్చుపుస్తకాల్లో ఉన్నాయిగాదూ!

నూ—ఆడమళయాళ స్వాములవారిని చూచావుటే!

ను—లేదమ్మా! ఆయనలో విశేషమేమంది!

నూ—చూస్తే తెలుస్తుంది.

ను—నీకు సచ్చాడుటే! నీకు ఒకమాత్రం వాడు నచ్చడుగా.

నూ—భక్తియున్నవాళ్లకు వైరాగ్యం బోధచేస్తారు. ఈ
 రెండూ వున్నవాళ్లకు జ్ఞానబోధచేస్తారు. ఈమూడు వున్న
 వాళ్లకు తత్వబోధ చేస్తారు. ఈ నాలుగూ వున్న అగ్రత
 గల వారికి దేవుణ్ణి చూపిస్తారు. నీకు తోచినంత యిచ్చు

కుంటే చాలును. పాదపూజ చేసి గురువుగా వొప్పుకోవాలి మరి. లక్ష్మమ్మ అదృష్టం చూశావులే? కొడుకుల్లేకపోతే మోక్షం లేకని చెప్పి, గురువు కొడుకును కూడ కనిపించాడే!

ను:—ఏంచేస్తుంది. మొగుడు 70 ఏళ్లవాను?

నూ:—ఐహికం, ఆముష్మికం రెండూ యిస్తున్నారే - గురువులు!

ను—స్వామి అన్నవాడిదగ్గర తలవంచసని ఒట్టుపెట్టుకున్నాను

నూ—అన్నిచోట్లా అలావుంటే ఎలామరి! రేపు స్వాముల వారికి పాదపూజ జరుగుతుంది చూద్దుగానిరా. ఆ సమయములో వారు ఈ లోకములో ఉన్నట్లే కనబడరే!

ను—ఆ సమయములో నూదిపుచ్చుకొని గుచ్చితే.

నూ—తప్పకాదులే!

ను—గుచ్చినా తెలియదే! అదేగా సమాధిలో వుండటము. ఇంతవర కెవరూ అలాగుచ్చి పరీక్షచేయలేదు నీవు సాహసము చెయ్యాలి - పోదాంరా - పోగొట్టుపోయింది.

(నిష్క్రమింతురు.)

(నరేండ్రిడు - సురేశ్ వ్రవేశింతురు)

నుకే—సురేంద్రా! స్వాములందరును “దేవుని చూచితిరా” అనిన వెంటనే నిర్విణ్ణులై పోవుచున్నారోయీ.

నారే—అనిత్యానందస్వామి, శుద్ధప్రణానందస్వామి, ఆపర
రాజరాజేశ్వరీస్వామి, తనకరానందస్వామి, బ్రహ్మనంద
గిరిస్వామి, ఒకరా, ఇద్దరా పదిమంది మొదలు వెయ్యి
మంది శిష్యులవరకు బోధచేస్తున్న స్వాములను చూచితిమి
గద.

నీ. మతమున్న స్వామిని, హతమున్న స్వామిని
మేడలుగలస్వామి, మిదైస్వామి
పొట్టిస్వామిని, మరిపొడుగైన స్వామిని
నడ్డమ్మ పెరిగినయట్టి స్వామి
మగశిష్యులున్నట్టి, మరియు స్త్రీ శిష్యురాం
కున్న స్వాములగాంచి యుండలేక
కాషాయ శాటీలు గట్టిన ప్రతిస్వామి
దండంబు ధరియించు దండిస్వామి

గీ. లలితముగ మహావాక్యముల్ తెలియునటలు
బోధలను జేయుచున్నట్టి పూర్ణబోధి
స్వాములంగూడ నడిగి వేసారినాడ
జైవమును చూచితి నటన్న ధన్యజేడి?

సురేశ్—నీ వడిగిన స్వాములందరును ఇట్టి, కాఫీ స్వాములు,
సాంబారు స్వాములు, గారెల స్వాములు, తైరువడ స్వాము
లును, వారు నిత్యమును చూచేది శిష్యుల ముడుపులు—
ఒక్కనుపాసీయుని మాత్రము చూడవలసి యున్నది.

వారే! ఆడమళయాళస్వాములు. అంతటితో నీ పచ్చియ
దీరిపోవును

వారేం—వారే పోయివచ్చెదము. (నిష్క్రమింతురు.)

(తెరయెత్తబడును)

రంగము 11

(ఆడమళయాళ స్వాములవారు పూజావీరముపై నుండురు-శ్రాత్ర
వస్త్రమునుగప్పి శిష్యులు, శిష్యురాండు) వారతులిస్తూ -
పాదపూజలు చేస్తూ పాదతీర్థం పుచ్చుకొని - అష్టాశ్రం
చెబుతూవుంటారు. కొందరు కూర్చుంటారు.)

ను—నూరమ్మా! చూడవే! వారు నమాధిలోకి వెళుతున్నారు.

నూ—కాదే! ఒకకన్ను తెరిచి తెరవ నట్లున్నది చూడు. పాద
పూజాలో పెట్టే డబ్బు, శిష్యులు కొట్టివేస్తూ కేమా నని
అరకంట చూస్తున్నారే! నమాధి కాదే!

ను—తప్ప. అలా ఆనకు - ఇప్పుడు వారు యిక్కడ లేరు.

నూ—నేను పూవులు పాదములపై వేస్తున్నట్లుగా నటించి,
నూదిపెట్టి ప్రక్కనుంచి గుచ్చుతాను. ఒట్లు తెలిసింది,
లేంది, తెలుస్తుంది - ఇదంతా మానమే, మబ్బమ్మ తల్లీ.

(వారేంబ్రాడు, నూరేంబ్రాడు, ప్రవేశం)

వారేంద్రాడు— నూరేంద్రా! మంచి స్థానమునకే వచ్చితిని.

(శిష్యులు మంథ్రోత్సవమున చెప్పచుండురు)

1 శి—అందరు నిశ్శబ్దముగా నుండుడు. గురువుగా రిప్పుడు భగ

వంతునిపై మనస్సు లగ్నముచేసి ప్రపంచమును మరచి యున్నారు.

సూరమ్మ—(చల్లగా నూదితో గుచ్చును.)

ఆ. సా—(ఉలికి పడి ప్రక్కకు చూచుకొనును.)

నూ—(సుబ్బమ్మ నవ్వుదురు.)

సరేం—అయ్యా! తమరు దేవుని చూచియున్నారా?

ఆ. సా—(నిర్విణ్ణుడగును.)

(శిష్యులు ఒకరియొకము ఒకరు చూచుకొంటురు.)

సరేం—ఈ దొంగవేసము లెందుకు? శిష్యులను మోసము చేయుటెందులకు? కష్టపడి చెమట టడ్చి, కూలివని చేసి సంపాదించుక బ్రతుక రాదు? ఇంతమంది శిష్యుల, అమాయకుల ధనమును కొల్లగొట్టుచుంటివే! ఇంతమంది శిష్యులు పాదపూజచేయుట! వారికన్న గొప్పదనమేమి? నీ దగ్గర గురువులక్షణము లున్నవా? ఎందరు శిష్యులను పరీక్షించినావు? ఎందరు శిష్యులు నిన్ను పరీక్షించినారు? వచ్చినవారికి న్నేహితునివలె నాల్గు మంచి మాటలు చెప్పిన చాలదా? నీకు తెలిసినది చెప్పిన చాలదా? ఈ ఆడంబర మంతయు మోక్షమునకేనా? ఒక్కనికీ జ్ఞానబోధ చేసిన నీ జన్మ ధన్యముగాదా! స్త్రీడరుదగ్గట పార్టీవలె, నీ జంజాట మేమి? శంకరాచార్యుల కెందరు శిష్యులున్నారు? శంకర సాంప్రదాయమని గుండెలు కొట్టుకొందురే! నీ శిష్యుల యెదుట నే నిట్లు మాట్లాడుట నీకు కష్టముగనే యుండును. తలవంపుగనే యుండును. నీవంటి ఒక్క సన్యాసియైనను

అకర్మకముగ నుండిన ఇప్పటికి వేలకువేలు బాగుపడి యుండురే!

నరేం -- నురేంబ్రా! మనము వచ్చిన పని కాలేదు! ఈ విమర్శ నము మన కెందులకు! ఎవరిపొట్టతిప్పలు వారివి. పోదము పడ.

(నరేంబ్రాడు, నురేంబ్రాడు, ముందునకు వక్రకు)

(తెరపడును)

నరేం—అట్లడుగుట మంచిపని కాదని నాకు తోచును. మన మే పనికై వచ్చితిమో అది చూచుక పోవలయును. ఒకరికి బోధించుటకు మన కర్హత యేమున్నది.

ను—అదేమోకాని శిష్యులకన్న గురువులు, గురువుల కన్న శిష్యులు ఎక్కువై పోతున్నారోయి! గురువులను గూర్చి, మతాలనుగూర్చి గవర్నమెంటువారు శాసనం చేస్తే బాగుంటుందోయి!

నరేం—అదంతయును మనకెందుకుగాని మహనీయులలో పేర్లొందిన ఒక్కడైనను జేవుని చూచితినిని చెప్పలే నవుడు దైవమున్నాడో, లేడో యను సంజేహము ప్రబల మగుటకు సంజేహమేము! ఆ యా మతములలో గల గ్రంథ ములను చూచితినిగద. మతములు జేవు డున్నాడనియే చెప్పుచున్నవి. వీరందరు సాధనలు చేయనివారేనా! వ్యర్థముగా జీవితమును గడపి కేవలము ధనాకృతాపరులై, క్రికాములై, సుఖజీవనాపకులై, వీరందరు భూమి!

బరువగుచుండిరా? సృష్టికృమము చూచినచో, సృష్టి విలాసము చూచినచో, దీనినంతయు సకృమముగా నడిపించువా డొక డుండియే తీరవలయు నని తోచకమానదు.

సీ॥ మాతృగర్భముఁబొచ్చి మల మాతృముల మధ్య
మనియుండ గోరునా? మాసవుండు!

వృక్షవమో శక్తియో దరిజేరి క

డింది బలమున నెట్టినను గాక!

పుత్ర) మిత్ర) కళత్ర)ములు సీ శరీరము

విడి చేస గోగునా వృద్ధుడైన!

వృక్షవమో, శక్తియో దరిజేరి క

డింది పాశమున నీడ్చినను గాక!

గీ॥ అట్టివాడెందు నున్నాడొ? అట్టి శక్తి

యేదొ? చూచినవార లెంచెందుగలరొ?

చూచుటకు మార్గమే లేదొ? చూడరాదొ?

వాని లీల లెఱుంగ నెవ్వనికొనా?

ను—నశేంద్రా! నీవు నిరాశపడవలసిన పనిలేదు. ఒక విషయము జ్ఞాపకమునకు వచ్చినది. నీవును జ్ఞాపకము చేసుకొనుము. మొన్న మన కింగ్లీషుపాఠము చెప్పటకు వచ్చిన కాలేశ విప్రీనిపాల్, దేవుని లొచిన మహానీయుడు, దక్షిణ శ్వరాలయములో నున్నాడని చెప్పలేదా?

బె—అవునవును. వేగు కూడ చెప్పినారోయి!

స—ఓను! ఓను! రామకృష్ణ పరమహంస యని వారి పేరు చెప్పిరి.

ను—ఇంకేమి? అక్కడకుఁ బోవుదము.

న—అతడు పిచ్చివాడని ప్రజలు చెప్పుకొనుట వినలేదా?

గీ॥ అతని చూపులుఁ బల్కులు, నతని నడక,
 లతని చేష్టలు, వద్దతు, లతని వస్త్ర
 ధారణము, విహారము లసాధారణము ల
 టంట్! పిచ్చివాడని ప్రజలాడ వింటి!
 అతడు మన కెట్లు సహకారి కా గలడు?

ను—చూడనిదే మన మే అభిప్రాయమును స్థిరపరచుకొన
 రాకు.

న—నీవు వల్కినది యథార్థమే!

గీ॥ చూడకయ కొందరుఁ మాటలాడబోక
 కొందరుఁ వినకయె మరికొందరుఁ ప్ర
 జల్, ధరిల్లిపై వార్తలన్ జాటుచుందు?
 ఎవుడు ప్రత్యక్షముగ గ్రహియింప మేలు!

ను—వారి దర్శనము తప్పక చేయవలసినదే, అతడు మహా
 నీయుడు గానిదే మన ప్రీన్సిపాలు పలుకునా?

న—పోవుదము రమ్ము.

(వివ్రామింతురు.)

రంగము 12

శ్రీరామకృష్ణుడు, శారద, కాళీమాయికి పూజచేయుచుండుడు.
 (నుశంకుడు, నశంకుడు, ప్రవేశింతురు.)

శ్రీరామ—చాపమీద కూర్చుండుడు. మీలో నెవరైనను
 పాడగలరా?

సుశే—మా నశేందుగిడు చాలా చక్కగా పాడగలను:

శ్రీరా—మీ రందరు కలకత్తానుండియే వచ్చి యున్నారు గద; ఏదీ ఆ పిల్లవానిని పాడు మను, విందము.

నశే—

మ. మనసా! నీజననస్థలం బెచట! సామ్రాజ్యంబు పాలించు, శే నినిగానీ; పలుచోట్ల త్రిప్పెదవు; నీ నిర్భాగ్యతన్ చూచినంతన దాక్షిణ్యము కల్లు! పుట్టినయెడన్ దత్వార్థ సంపత్తినిం దిన యట్లుండును. పొమ్ము నీ వచట కే నిర్భతిమై చిత్తమా!

రా—(స్వగతము) ఓహో! ఎట్టి ఆనందమయ వాక్యములు నాకర్ణంబుల బడియె. ఇట్టి సుధామయంబులగు పల్కులెవ్వరైన యిన్నినాభ్యుగా నా చెవిన్ బడవేసిరా? ఈబాలుండు సిద్ధుండని తోచుచున్నది. (ధ్యానించి) తెలిసె; తెలిసె; ఈతండు సాక్షాత్ శంకరాంశ సంభూతుండు; మాసవోద్ధారణకై వచ్చిన మహనీయుండుగాని, సామాన్యంకు గాడు; ఈతనిశక్తి నీత డెఱుంగని స్థితియం దున్నాడు. కానిమ్ము.

గీ. ఇతని చూచిన మాత్రాని నేమొ గాని

ఇతని వినినంత మాత్రాని నేమొగాని

ప్రొద్దు తిరుగుకు పూవు నూర్యనకు నెట్లా

అటులె నా చిత్త టూతని యండె తిరుగు.

(నశేందుని చేయిపట్టుకొని ప్రక్క వసారాలోనికి పోయి లోపల కలుపు బంధించి.)

నాయనా! ఎన్నాళ్ళ కరుడెంచితివి! ఇంత ఆలస్యముగ వచ్చితివేల? నీకై ఎంత తపించుచుంటినో ఆ కాళికాదేవికే

లెలియవలయు. నా పరితాపము నెఱిగించిన నమ్ముదువా? ప్రాపంచిక మనుష్యులరుజెంచి అనేక లౌకిక విషయములు ప్రసంగించి, నా చెవులను మైల నొనర్చుచున్నారు. నేటికి నీ వరుజెంచి కర్ణ రసాయనంబులును, సుధామయంబులును, అజ్ఞానాంధకార ధిక్కరణంబులును, జ్ఞానోద్దీపనకరంబులును నగు మహావాక్యంబులు, నా చెవులం బడవైచి, శ్రవణంబుల కుత్తేజం బొసంగితివి. ఆహా! ఈ దినమే సుదినము! నా ఆధ్యాత్మికానుభవము నెవడు గుర్తింపగలడు. నే నంపాదించిన యోగధనంబు యోగ్యునికి కాదా అర్పించవలయు? దాని ఖిలువ గ్రహించిన వాడును దాని అవసరమున్న వాడును గద కావలయును? నీ కంటె అద్దాని భరించుటకు మతెవ్వరికి శక్తగలదు! విష్ణు సాక్షోద్భవి గంగను భరింప శివునికిగాక నెవ్వరికి సాధ్యమయ్యె.

(లోపలకు పోవును)

నారే—(స్వ) నన్ను చూచినకొలంది నీతనికి పిచ్చి హెచ్చగు చున్నదే! ఒక స్త్రీడరు కుమారుడ నగు నన్ను, సామాన్య డగు విద్యార్థినగునన్ను, ఇంత గొప్పదనము చేయు చున్నాడే! ఈతడు పిచ్చివాడని ప్రజ లిదివఱకే చెప్పుకొను చున్నారు! నేడు యథార్థముగా నీతని వ్రవర్తన వలన నెఱిగితిని.

గీ. జనులలోపల పిచ్చివా డను వదంతి
 పిచ్చివా రెవ్వరో ముడివేసిరంచు
 తలచితిని గాని యీతని పలుకుచూడ
 నది యథార్థ మటంచు ప్రత్యక్షమయ్యె.

శ్రీరామకృష్ణ - వివేకానందీ

(రామకృష్ణుడు మిఠాయి పండ్లు తెచ్చుట.)

రా—నాయనా! ఇవిగో ఈ పండ్లు తినుము. ఇదిగో మిఠాయి.

న—నా నేహితులు నేను తరువాత తిందుము.

రా—అట్లుగాదు, నీవు ముందుగా తినవలయును. (నోటిలో కుక్కును.)

న—ఇదేమయ్యా! నీ పిచ్చి కంతము లేకున్నదే!

రా—మా నాయనా! తినుము. బ్రతిమాలుచున్నాను.

న—గీ. ఎండతెండరినేని వీక్షించి యుంటి

నిన్నుబోలినవానిని నే నెఱుంగ

నీదు చేష్టల కతమునక నేడునన్ను,

గూడ పిచ్చివానిగ జేయ గోరినావె!

(స్వ) అబ్బా! ఈపండ్లు మిఠాయి, తినకున్నచో వన్నీతడు వడలుసట్లు కన్పించదు. (తినును)

రా—సంతోషము! సంతోషము! నాయనా సరే. కాని

అబ్బాయి! ప్రతి రోజు నీవు నిద్రించుటకు ముందు ఒక

వెలుగును దర్శింతువా?

సరే—(అశ్చర్యముతో) అవును దర్శింపుచుంటిని. ఈ విష

యము మీకెట్లు తెలియును? నే నెవ్వరికి ఎన్నడు, కడకు

నా తల్లిదండ్రులకు గూడ చెప్పియుండలేదే.

(స్వగతము)

ఉ. లోకులు కాకులంచు బుధలోకము వాళొను మాట సత్యమే

లోకులు పిచ్చివాడని విలోకన చేసిరి పిచ్చిచేత, నా

లోకన సేయజాలును త్రిలోకములం గల వార్తలెల్ల ను

ల్లొకు డితండు నాళొక సూ!యిటువచ్చెనటంచు దోచెడిగ.

వినను ఈతడు జోగియైనను, యోగియైనను, పిచ్చి వాడైనను నాకేమి? నేను వచ్చిన పని తీర్చుకొనవలయును. అయ్యా! మీరు భగవంతుని దర్శించియున్నారా?

రా—ఆ, దర్శించితిని. దర్శింపుచున్నాను. నిన్నెట్లు చూచుచున్నానో, ప్రత్యక్షముగ నట్లే నాయనను దర్శింపుచుంటిని.

నగే—ఆ! ఆ! ఆ! ఎవ్వరి నోటను వినని పల్కులను వినుచుంటినే!

రా—ఆయనతో మాట్లాడవచ్చును; నీతో నెట్లు మాట్లాడుచున్నానో, అట్లే!

నగే—ఆయన బదులు ప్రత్యుత్తరము నిచ్చునా?

రా—ఇచ్చును; ఆయనయు పలుకును; చూచును, ఆదరించును.

నగే—పలుకునా? ఆయనకు నోరున్నదా? చూచునా? ఆయనకు కన్నులున్నవా? అట్టైన ఆయన కాకార మున్నరా? బ్రాహ్మమందిరములో నాయనకు దూపము లేదనుచున్నారే! వారేమి తెలియనివారా?

రా—అయినను, నాయనా! ఆయనను చూడవలె నను జిజ్ఞాస ఎవ్వరి! గలదు?

సీ. భార్య చచ్చిన వలవలనేడ్చి కొంప ము

నిసటు గార్చెదరు కన్నీటిధార!

విశ్వర్యమెల్ల పూజ్యంబై ననపుడె కుం

గిపడి గార్చెదరు కన్నీటిధార!

ఉన్న గౌరవమెల్ల నూడిన చాటునా
మాటా గార్చెదరు కన్నీటిధార!

బిడ్డలుపోయినా విలపించి, నింగి కుంఠం
గినటు గార్చెదరు కన్నీటిధార!

గీ. జౌర! ఉద్యోగమూడిన యంతలోన
లిరిగి లిరిగి యెచ్చెదరు రాతికిం బవభృ
జైవ దర్శనమున కయి ధరణిలోన
వలవల దుఃఖమొందు నెవ్వడు సకేంద్ర!

సీ. భగవంతు దర్శింపవచ్చునా? తీర్థ యా
త్రీలకు వేలకు వేలు ధారవోయ
భగవంతు దర్శింపవచ్చునా? ఇవ తపం
బులను వేలకు వేలు నలిసినంత
భగవంతు దర్శింపవచ్చునా? దాన ధ
ర్మములు వేలకు వేలు రహినోనర్ప
భగవంతు దర్శింపవచ్చునా? శిష్యు సం
తతులు వేలకు వేలు తారసెలిన

గీ. గరళమటు లెంచి కామినీ కాంచనముల
చిత్తచలనం బడంచి శిక్షించి బుద్ధి
అతనికై లీనా సందర్శనాభిలాష
కడవలకొలంది కన్నీళ్ళు కార్చెనేని
అతడు దర్శన మీయరాడా! కుమార!

స—(స్వ) ఏమి! ఈతని వాక్యధ్వని! నా హృదయ గవ్వారమున
ప్రతిధ్వనించుచున్నదే! ఇంతవరకు భగవద్దర్శనమునకై

నేను గాని, నేను మహనీయు లనుకొన్నవారుగాని ఏమాత్రము తీవ్రప్రయత్నము చేసినట్లు గాన్పించుట లేదు. ఇవి పిచ్చివాని వాక్యములును గావు. పొట్టబోసికొను వేదాంతి వాక్యములును గావు. శాస్త్రములు తలకిందుగా చదివినవాని వాక్యములును గావు. అనుభవనీయుని జీవిత గ్రంథమునందలి సువర్ణాక్షరసంపుటములు. ముముక్షు జన నన్నిహిత బంధువులు.

ప్ర—(ఆర్యా)! కటాక్షించి నాకట్టి దర్శన మిప్పింపగలరా? రామ—సందేహమేమి! నీవు ఒంటరిగా ఇచ్చట నుండవలయును.

నరే—అట్లయిన నా స్నేహితులను పంపి వచ్చెదను.

(నిష్క్రమించును.)

రామ—

గీ. తగిన యధికారి లభియించె తల్లికృపను
ఇంతకంటను భాగ్య మింకేమి గలదు?
ఇంతకంటను భాగ్య మింకేమి వలయు?
అమ్మ తలచిన కాని దేదైన కలదె?

నరే—(ప్రవేశించును.)

రామ—నరేంద్రా! ఇటురమ్ము. నీకు నిజమైన భగవద్దర్శనాభిలాష గలదా?

నరే—లేకేమి! ఎంద రెందరినో మహావిద్వాంసులను పండితులను, ఉపన్యాసకులను, పౌరాణికులను, శతావధానులను దేవీపూజాపరులను దర్శించితినిగాని ఈ విషయమై నన్ను

సంతృప్తి పరచినవారు ఒక్కరైనను కానరాలైరి. నా అదృష్టవశమున మీరు లభించిరి.

రామ—అయితే నాయనా! భగవంతుని సాకార నిరాకార ములలో దేనియందు నీ కభిరుచి?

సరే—నుహాత్మా! ఇంతవరకు నే నెప్పటి సహచర్య లాభమును పొందుచుంటినో అట్టి బ్రాహ్మసామాజికుల మందిరము నందు భగవంతుడు నిరాకారుడనియే వినియుంటిని.

గీ. ఆఫల మతముల దివ్య సభాంతరముల
భూసభంబుల స్వర్లోక భూములందు
ఒకట నవ్యక్తమై వెలుగొందు శక్తి
కున్నదే ఒక్క ఆకార మో మహాత్మ్య.

భగవంతునికి ఆకార మున్నదనుటలో నా కే మాత్రమును విశ్వాసము లేదు.

రామ—(స్వ) భగవంతుని సాకార విషయము ముందు ముందాత దెఱుంగ గలదు. ప్రస్తుతము ఈతని మనోభావములను బట్టి భగవంతుని నిరాకార తత్వము నిరూపించి భగవంతుని యందు శ్రద్ధ గలిగించెదను. సరేంద్రా దగ్గరకు రమ్ము.

(సరేంద్రుని కుంజము దగ్గరకు కమ్మును.)

రామ—సరేంద్రా! ఇంకను సమీపమునకు రమ్ము.

(సరేంద్రుని కుంజమునకు కమ్మును.)

రా—(సరేంద్రుని వక్షమును తాకును.) (సరేంద్రుని భ్రమించినవానివలె నుండి.)

నరేం—ఓ పిచ్చివాడా! నన్నేమి చేయుచున్నావయ్యా!
యింటిదగ్గల మా అమ్మ, సోదరులు, బంధువులు గల
రయ్యా! నాకు కూడ పిచ్చి పట్టించెదవా! (ఒడలు మఱచి
యుండును.)

రా—(గొంతనేపటికి మఱల తాకును. నరేందునినకు స్పృహ
వచ్చుచుండును.)

నరేం—(లేచి) ఎక్కడి దీప్తిపంచము! నా ఆనందావస్థ భంగ
పరచిన వారెవరు? క్షణముక్రింద నేను దక్క నింకెవ్వరును
లేనే! ఓహో ఆనందము! మఱచుటకు వీలుగాకున్న జే!
జీవితము నందెన్నడును మఱచుటకు వీలులేనిది. ఆయ్యా!
నన్నెందుల కీ స్థితియం దుంచితీరి? ఇతః పూర్వస్థితయే సుఖ
దాయకముగద!

రా—నాయనా! ఆనందమే భగవంతుడు. ఆ భగవదానంద
మునే అనుభవించితివి. అజ్ఞే నిరాకారము. అజ్ఞే అద్వైత
స్థితి.

నరేం—అట్లయిన నన్నట్లేయుంచక మఱల నీద్వైత ప్రపంచ
ములోని కేల తెచ్చితిరి?

రా—సి ప్రపంచ వాసనలు నశించలేదు. కావుననే అమ్మను
సోదరులను వృధించితివి. నీవాసనలు నీకు బంధములు
కావు. అవి లోకశ్రేయస్సున కుపయోగించును.

నరేం—నాకాస్థితిలోనే యుండవలయునని యున్నది.

రా—అజ్ఞే స్వార్థ మనిపించుకొనును. నే నట్లుండగలను. నే నట్లే
యున్నచో నీకు లాభముండునా? నీవు నట్లేయున్నచో

నితరుల శేషి లాభము. నీ కీ శరీరము లోకము నిమిత్తమై వచ్చెను. లోకమున కర్పించిన తరువాత ఆ స్థితిని పొందుదువు. నీ కూరక రుచి చూపించితి. అనేక సాధనలు చేసిన గాని, పాండరాని స్థితినుమా యది !

వశేం—మీ వాక్యములు, చర్యలు నాకు పూర్తిగా స్పష్టమగుటలేదు. ఇంటికగ్గర మా అమ్మగారు నాయనగారు నా నిమిత్త మెదురు చూతురు. పోయి వచ్చెదను.

రా—నీ వచిరకాలములో రావలయును సుమా, నిన్ను చూడక నేనుండజాలను.

వశేం—అట్లే.

రా—తప్పక రావలయును సుమా ! చేతిలో చేయి వేయుము. వశేం—ఇదేమి పట్టుదల. నాకివ్వుమున్న చో వచ్చెదను లేనిచో, రాను.

రా—అట్లుకాదు నాయనా, చేతిలో చేయి వేయనిచో నిన్ను వదలను.

వశేం—(స్వ) ఈ పిచ్చి పట్టుకలలు చూచినపుడెల్ల ఇతని గొప్ప దనంబును గూర్చి సం దేహింప వలసి వచ్చును.

(ప్ర) అట్లే తప్పక వచ్చెదను. (చేతిలో చేయివేయును.) నే పోవుచున్నాను. (నిష్క్రమించును)

రా— బంధ సంబంధంబుఁ బడగొట్టు ధనము
అంధకారంబును హరియించు ధనము
నిత్య సంతోషంబు నెగడించు ధనము
వత్య సం దేశంబు చాటించు ధనము

జన్మరాహిత్యంబు సల్పెడు ధనము
 నన్నునీందుల యొద్ద జానొందు ధనము
 ధనమదం బణగించు ఘనమైన ధనము
 తనుభావ మర్పించు తత్త్వైక ధనము
 కుల మదం బణగించు గొప్పైన ధనము
 కలి మదంబు హరించు జ్ఞానక ధనము
 కారితాకృపచేత గల్గిన ధనము
 మాలిన్య మణచు బ్రహ్మజ్ఞాన ధనము
 ఎవని కర్పింతునా! ఎప్పు డర్పింతు
 ఎవడు భరించునా! ఎట్లు భరించు
 అనుచు రాత్రిం బవ శృంతరంగమున
 వినుతింప వినుతింప విని విని జేవి
 అన్నింట నర్హత నలరారు వాని
 క్రొన్నన ప్రాయంపు కొమరైన వాని
 కరుణించి మా యమ్మ కబురంపి లెచ్చె
 తరుణంబు దప్పక ఛారపోసెదను
 జన్మ ధన్యంబయ్యె సాఫల్య మయ్యె
 జన్మ సార్థకమయ్యె జన్మఫలించె.

శం గ ము 13.

(కలకత్తావీధిలో నడిచుచు - జోకులేని కాళ్ళతో,
 బి. ఎ. నర్సికెట్తో.)

బేరా! కాలమహిమ! విద్యాభ్యాసమున్న మా

నాయనగారు నా నిమిత్తమై ఎన్నివేలు ఖర్చుపెట్టిరో గాని, ఈ నా డండులకు వడ్డీయైనను గిట్టుటలేదు. వడ్డీమాట యట్లుండ మూడుపూటలుగాదు, రెండుపూటలకు గంజికై నను సంపాదించ గల సామర్థ్యమేది? మానవజీవితమ్ము సం దెన్ని మార్పులు గలుగుచుండును? నాయనగారు జీవించియున్నపుడు వారు నెలకు వేలకు వేలు సంపాదించినపుడు, నా వస్త్రంబు లెట్లుండెను? నా నడక లెట్లుండెను? నా దర్జా యెట్లుండెను? నే డెట్లుంటిని. ధనముయొక్క విలువ నేకుకదా ఎఱింగితిని!

శా. ఆ భోగంబులు, నావిలాసములు, నా యా రమ్యహర్ష్యప్రభా సాభాగ్యంబులు, వాహనాభ్యుదయ సంచారప్రకారమ్ములు భూభాగంబున నెవ్వరే ననుభవంబు నావలె పొంది నారే? భుక్తిన్ గడియింప కష్టమిపుడయ్యెన్ కాలచిత్రంబహా!

పొట్ట కూటికై ఎండరిని ఆశ్రయింప వలసి వచ్చినది, బైసిమూలి ఆశ్రయించివను ఫలము లేకున్నది గదా. భారత దేశములో నా వంటి హూణవిద్యాపిశాచావేశితులైన యువకులు ఎండరు నిరుద్యోగ సముద్రమున నీదులాడుచు దరిద్ర జీవితకు అతిథులై యున్నారు. నే నొక్కడనైన ఛీ! నా తింత చింతయుండదు, నల్లు రైదుగురు నా సంపాదనపై ఆధారపడి యున్నారు. కుటుంబభార నిర్వహణ మొరీకష్టము. అదియంగాక ఈ విద్యావిధానమే భారతీయులకు సరిపడలేదు. బి. ఎ. క్లాసు ప్యాసుచేసినను నెలకు పదిరూపాయలైనను స్వతంత్రముగా సంపాదించు కొనలేని ఈ చదువువలన ఏమి ప్రయోజనము, చదవక చేయసలేమి!

(ఇంతలో నురేండుకు ప్రవేశించును.)

నురేం—నరేంద్రా! ఇంత ఎండలో ఎక్కడికే పోవుచున్నావు.
 నరేం—నురేంద్రా! నా కష్టములు ఏమని చెప్పుదును.
 ఎవరితో చెప్పకొందును. ఎచ్చటనైనను నెలకు 20 రూ॥
 జీతము దొరుకునా యని అనేక ఆఫీసులు తిరిగి తిరిగి
 వచ్చితిని. ఎక్కడకుపోయినను ప్రయత్నము లన్నియును
 విఫలము లగుచున్నవి.

నురేం—

సీ. హూణవిద్యాభ్యాసమో యని రాల్గించి
 వభృను మనవాభ్యు త్సృజ్ఞినారు
 బియ్యేకు యంపకు వెలలేని కట్నాలు
 పోసి కొన్నాభ్యు వాపోయినారు
 న్యకులవిద్యలనెల్ల నమయించి పరధర్మ
 ముల నాశ్రయించి యుప్పొంగినారు
 నా స్తికవాదమ్మనక జెవి యొగ్గుచు
 సరదాగ తలలూపసాగినారు

గీ. ఇప్పుడు ద్యోగములు లేక యేడ్చుచుండ
 వేదయువకులు: బిడ్డలు పెల్లుపెటిగి,
 చేయునదిలేక పెద్దలు చేష్టలుడిగి
 తలలు వంచుకొన్నారు సిగ్గిలి నరేంద్రా!

సీ. ఏరోజు కారోజు కింత సంపాదించు
 కూలీలు నుఖనిద్ర కూరినారు

ఎన్నో తరాల దాక ఎంతయో నిల్వ చే
 యు ధనికులకు భయంబున్న జేమి!
 నెలకు సరిగను వందలు వేలు గడియించు
 నుద్యోగులకు భయం బున్న జేమి!
 రైతుల రక్తధారల బాయసముగోలు
 నరనాథులకును సంతత సుఖంబె

గీ. ఎలుకపై పిల్లి, పిల్లిపై నెలుక బెట్టి
 జీవనముచేయువారి కే చింతలేదు
 పరువునకు లొంగి మానమ్ము పదిలపఱచి
 ఎప్పుడో ఎంతగానో జీవించి అంత,

గీ. అంతరింపగ జీవనోపాధిలేక
 సర్తిఫికెటున్నగాని, శిఫార్సులేని
 నిన్నులోలు విద్యాధికుల్ నిశ్చయముగ
 మృగ్గుచున్నార లాకలి మంటలోన!

నరేంద్రా! భారతజేశమునకు ఈనిరుద్యోగ సమస్య
 పరిష్కారము ఎట్లగునో నాకు తోచకున్నది.

నరేంద్ర—మిత్రీమా! ప్రకృతి చిత్రీమాను తిలకింపుము. ఇప్పటి
 కైనను మనవాళ్లు మేల్కొనిరాని నాల్గువందల యొకరముల
 పౌలమును గల్గి పదివేల రూపాయలు నిలువ యున్న
 వాడునూ సంతృప్తినొందక ఉద్యోగమునకై ప్రయత్నించి
 గొప్పవారి సిఫారసులకు సంపాదించి ఉద్యోగములను
 సంపాదించుచున్నారు. కాని ఈనిరుద్యోగమును చూచు వా
 రెవరు? ఆదరించు వారెవరు? ఇప్పుడు మనభారత జేశ

మండు ఉద్యోగము లనుభవించుచున్న అనేకమంది ధనవంతులు తమ ఉద్యోగములు వదులుకున్నచో నావంటి పేదవారికి వదివేలమందికి ఉద్యోగములు లభించగలవు, కాని ఆశాపిశాచము మహా చెడ్డది కదా! ఆ పిశాచమును వదలించుకొనుటకు ఎంతయో జ్ఞాన ముండవలయును.

సురేం—డిప్యూటీ కలెక్టరుగారు మంచివాడని వింటిని. ఆయనను చూచితివా?

సురేం—ఆయన మంచినాడే. పాప మాయన యేమి చేయగలడు. ఆయన మేసల్లుడు బి. ఏ. క్లాసు ప్యాసయి సిద్ధముగా నున్నాడు. ఆతని కిచ్చునా, నాకిచ్చునా.

సురేం—నబ్ జడ్జిగారిని చూచినావా?

సురేం—చూచితిని. నా నర్టిఫికేట్టులోని మార్కులన్నియు లాగుగా నున్నవని మెచ్చుకొనియెను. ఉద్యోగ మిచ్చేదనని కూడా వాగ్దానము చేసెను. ఈనాడుదయము వానిని చూచితిని. కాని ఏమిలాభము. ఫీఫ్ మేజిస్ట్రేటు సిఫారసుతో ఈరోజు ఉదయము మరియొక్క ఉత్తరము టపాలో వచ్చినది. దాని నాయన తిరస్కరించెనా, ఆయనకు ప్రామాషను రాదు. కావున నా స్థితికి చాల విచారించి తుదకు లేదని చెప్పెను.

సురేం—పోసీ, మీ నాయనగారి నెరిగిన వారెవరూ లేరా?

సురేం—లేకేమీ! నాయనగారి టిపార్టీలకు హాజరయిన పెద్దలందరును ఇప్పుడు నన్ను దూరముననే చూచి తలుపులు మూసుకొనుచున్నాను. హా, హా! మానవు లెంతకృత

ఘ్నులు! సురేంద్రా. కాని సురేంద్రా! భగవంతుడు దయా మయుడనియు కరుణాసాగరు డనియు చెప్పుకొందురు గాని నిజముగా భగవంతుడే ఉన్నచో ఆయన కఠినాత్ముడనియే అనవలయును. అట్టి దయాసముద్రుని సృష్టిలోనా ఇట్టి దరిద్రదేవత తాండవమాడుట!

సురేం—నరేంద్రా! అట్లనకుము. వారువారు చేసిన కర్మాను సారముగా ఫలము నొసంగుచున్నాడు. గాన ఆయన లేడని చెప్పరాదు. దయాసముద్రుడు కాడనియు పలుక రాదు.

నరేం—శౌను సురేంద్రా! కష్టదశలో నుండుటచే అట్లు పల్కి తినిగాని యథార్థ మంతియే.

సురేం—నరేంద్రా! ప్రోద్దుపోలేదా? మీ అమ్మగారు ఇంటి దగ్గర వేచుకొనియుండును. ఇంటికి పద. తర్వాత ఆలోచించుకొనవచ్చును.

(ఇరువురు నిష్క్రమింతురు.)

(తెర ఎత్తబడును.)

(నరేంద్రుని ఇల్లు, భువనేశ్వరీమాత కూర్చొనియుండును. నరేంద్రుడు ప్రవేశించి నమస్కరించును.)

భువనేశ్వరీమాత—నాయనా! ఇంత ప్రోద్దుపోయినను భోజనమునకు గాకుంటివేమి? ముఖ మిట్లు వాడిపోయిన దేమిరా, భోజనమునకు లెమ్ము.

నరేం—అమ్మా! ఈపూట బియ్యమెక్కడ తెచ్చితివి?

భువ—నాయనా! ప్రక్కయింటివారి దగ్గర బదులు తెచ్చితిని.

నరేం—ఎన్ని బియ్యము తెచ్చితివి?

భువ—ఇనినరకే నానికి చాలా అప్పు పడితిమి. కాన రెండు సోలలకంటె ఎక్కువ నిన్నమనిరి.

నరేం—(స్వ) రెండు సోలల బియ్యము మా నలుగు రైదు గురికి సరిపోవునా? మాత, యువ్వురు పస్తుండవలసినదే. (ప్ర) అమ్మా! మార్గమున ఒక స్నేహితుడు భోజనమునకు పిల్చెను. అక్కడికిపోయి భోజనము చేసివచ్చితిని. నీవు త్వరగా పోయి భోజనము చేయుమమ్మా!

భు—నాయనా! నాభోజనముమాట కేమిగాని ఆదక్షిణేశ్వరము నందలి పిచ్చివానితో నీవు సహవాసము చేయుచున్నది మొదలు మన కన్నియూ కష్టములే వచ్చుచున్నవి. వాని స్నేహము మాని ఏ పేదయింటిపిల్లనో పెళ్లి చేసుకో రాదా, నాయనా.

నరేం—అమ్మా! నా పొట్టకే సంపాదించుకొనలేని వాడను ఇంకొక పిల్లను మెడకు కట్టుకొని నన్నేమి చేయునుండువు. అదిగాక బ్రహ్మచర్యాశ్రమమే శ్రేష్ఠమయినదమ్మా! జగ ద్గురు శంకరాచార్యస్వామి బ్రహ్మచర్యాశ్రమమునుంచే సన్యసించి ప్రపంచమునకు జ్ఞానభిక్ష నొసంగియుండలేదా! శ్రహస్థాశ్రమముసం దేమి సుఖమున్నదమ్మా!

భు—నరేందా! ఆ పిచ్చివాడే మనకొంప తీయుచున్నాడురా. నీ కీ యుద్దేశ్యము లన్నియు ఆతడే కల్పించుచున్నాడు.

నరేం—అమ్మా! అట్లనకుము. ఆయన భగవత్ స్వరూపము. ఆయన శక్తియుక్తులను గ్రహించియే ఆయనసహవాసము

చేయుచుంటిని. అట్టి మహనీయుడు బంగారా దేశమునం దింక నుండడు.

భు— అట్లనచో నీవింత కష్టపడు చుంటివిగద. నీ కష్టము లలో నేకీభవించెనా? నిన్నెంతయో ప్రేమించు చున్నాడందువు? నీ కేమి నహాయము చేసెను?

నరేం—అమ్మా! యీ విషయము లాయనకు నేను చెప్పను లేదు. నహాయము కోరను లేదు.

భు—అయన యోగియని చెప్పుదువుగద, నీ కష్టము లాయన యెఱుంగడా?

నరేం—అయన యెఱింగియే యుండవచ్చును. ఐనను ప్రతిక్రియ చేయుకుండుట కేవల గొప్ప కారణముండవలయును. ఐనను నేడు దక్షిణేశ్వరాలయమునకు పోయి ఈ విషయము ప్రస్తావించెదను. నిజమైన ప్రేమ బయట బకును.

భు—అట్లే చేసి చూడుము.

నరేం—నరేనమ్మా (ముందునకు వచ్చును) [లేరవడును.]

గీ. వలుకులనె, ప్రేమ చూసించువారు గలరు
చూపులందె గలరు ప్రేమచూపువారు
జాలివడెను వారు గలరు చాలమంది
వెలసెనా! సాయమొనరించు ప్రేమమూర్తి
అతడై వమ్మకాదె దీనాళిశల్ల.

(నిష్క్రమించును.)

రంకము 14

(Xంగానదీరమున రామకృష్ణుడు పచారు చేయుచుండును.)

(బెన్నవచ్చి నమస్కారముచేసి నిలువబడును.)

రామ—ఏమాయి! నమాచారము లేమి? నరేంద్రుడు నుఖముగా నున్నాడా?

బెన్న—తండ్రిగారు మరణించినవెనుక వారి కుటుంబపరిస్థితులు సీరనస్థితిలో నున్నవి. కుటుంబభార మాతనిపై బడినది. ఉద్యోగమునకై ప్రాకులాడుచున్నాడు. ఉద్యోగము దొరుకుట లేదు. సంసారమునకా నెలకు నూరు రూపాయలు కావలసియున్నది. ఇంటియందు దరికర్రీవత లాండవమాడుచున్నది.

రామ—అంతచదివినవానికే ఉద్యోగములేదా? ధనమునకై చేయరాని పనులు చేయుటలేదు కదా!

బెన్న—చేయకుండునంతటి ధైర్యశాలియా నరేంద్రుడు? ఒకప్పుడు దేవుడే లేడని పలుకుచున్నాడు. ఒకప్పుడు ఆయనను ప్రార్థించుట వ్యర్థమనుచున్నాడు. దేవుడు దయానముద్రీడనుట కల్గి యనుచున్నాడు, ఇక నరేంద్రుడు చెడిపోక బాగుపడునా. జూదరు లగు స్నేహితులతోగూడ సహవాసము చేయుచున్నాడు. దేవుడే లేడనువానికీ సావధాని ఎక్కడ? సావధాని లేనివాడు ఏ కార్యమును చేయజాలడు?

రామ—బెన్న! ఇట్టిమాటలు నాచెవిని ఇక నెప్పుడును వేయ

కుము. అతని తత్వము నాకంట నీకెక్కువ తెలియునా? అసత్యపు ప్రవర్తనకుగాని, అన్యాయాజ్ఞితమునకుగాని అతడెన్నడును దిగడు. అతనిసూర్చి ఈ పర్యాయము ఏ మాత్రము చెడు నీవు చెప్పినను నిన్ను నాదగ్గరకు రానీ యను. నీ మొగముచూడను. జాగ్రత! అదుగో నశించుడును వచ్చుచున్నాడు.

ఉ. భారత భాగ్యజేవత! అపార కృపారసధార! అన్య భా
మారతి దూరు, జాత్రజనబాంధవు, దుజ్జ్వల కీర్తి దీపితో
దారు దుదారు డస్థలిత తత్వనివేక వినోది, ముక్త కాం
తారమణీయ పాదపనచాంతరమోహన మూర్తి అల్లదే.

గీ. రార ఆహ్వానమొనరింతురా కుమార
రార బంగరుకొండ రానా ముకుంద
రార వజ్రాలతునక రారా మురారి
రార నామనోహర వేగ రార తండ్రి.

(అని యొకటి కాగిరించుకొనును. బెనర్డీ చల్లగా వెనుకకు నిష్క్రమించును.)

రామ—నరేంద్రా! నీవు రానికతమున నా కన్నులు కాయలు
కాచినవోయి. చంద్రోదయ మట్లు నిన్నుచూచిన నాకు
ఆహ్లాద మగును. ఇంత తడవేల చేసితివోయి. అప్పుడే
వచ్చెదనని వాగ్దానము చేసిపోతివే. రాత్రిం బవభృ నిన్ను
కలువరించుచున్నానోయి.

నరే—నన్నెందుల కండీ మీ రింతగా తలంచుట. నావలన
మీకేమాను. నాగో మీకేమిపని యున్నది. జడ భర

తుడు లేడినిగూర్చి కలవరించి, కలవరించి, చచ్చి చివరకు లేడియై పుట్టినాడు. అట్లే తమరును నన్ను తలచి తలచి తుదకు నాపై భ్రాంతితో చచ్చినచో మీరేమగుదురో? రామ—అశే నశేంద్రా! ఏమంటివి. నేను ప్రేమించునది నిన్ను కాదు, నేను ధ్యానించునది నిన్ను కాదు, నేను కలవరించు నది నిన్ను కాదు. నీ శరీరమున మూర్తీభవించుచున్న ఆ సాక్షాత్తు శంకరమూర్తినే నని కాళికాదేవి అనేక పర్యాయములు నాకు చెప్పినది.

నశే—నేను శంకరుడనో, విష్ణువనో నాకు తెలియదుగాని నా ప్రస్తుతస్థితి విన్నచో ఎట్టి కఠినాత్మునికైనను జాలి కలుగక మానదు.

రామ—నశేంద్రా! నీ కంఠ కష్టస్థితి యేమి పచ్చినది.

నశే—నుఖముగా దక్షిణేశ్వరాలయములో కుడిచి కూర్చున్న మీకు లోకుల కష్ట సేమి తెలియును. ఇంటిదగ్గర మా అమ్మ మొదలయినవారు మలమల మాడుచున్నారు. నాకా ఉద్యోగము దొరకలేదు. వెయ్యి వేదాంత గ్రంథములు పఠించితిని, కూటికా గుడ్డకా? ప్రపంచము నందలి అన్ని మతములు చదివితిని, పప్పునకా ఉప్పునకా? నా హూణ విద్యాభ్యాసమునకై మా నాయనగారు అనేకవేలు ఖర్చు పెట్టిరి. తమలపాకునకా నక్కకా? మీరేమో నేను చేవుడనని, దయ్యమునని చెప్పుదురు. ఎచ్చట నున్నను ఇంటి చింతయే పట్టినది. 'నిన్ను కష్టముల నుండి ఉద్ధరించనేరని ఆ పిచ్చివాని దగ్గఱకు ఏల పోవుదు'వని మాలమ్మగారుఇంటి

దగ్గర బాధించుచున్నారు. నీవో! వచ్చెదవా లేదా, వచ్చె
దవా లేదా, ఎప్పుడువచ్చెద వని పల్కుచుండువు. ఆకలి
వేళకు నీరు త్రాగవలసినదే గాని గంజికూడా లేదు.
మీరు భగవంతుని చూచినారు కదా, భగవంతునితో చెప్పి
నా కేదైన ఉద్యోగ మిప్పించరాదూ.

రామ—ఇప్పటికే నీకు కాళికాదేవి ఉద్యోగ మిప్పించి యుం
డును. అమ్మయిండు నీకు విశ్వాసములేదుకదా. బ్రహ్మ
నమాజములో పెరిగితివి. వారిమాటలనే నమ్ముదువుకాని
నా మాటలు నమ్మవు. భగవంతునికి సాకార నిరాకార
ములు రెండునూ కలవు.

నరేం—భగవంతుని కాకారమా. కాళికాదేవి భగవంతుడా?
రాలిబొమ్మ రక్షించునా?

ఆ. చలువరాలిబొమ్మ సాకారమేగాని
చూపు పలుకు లేని శుద్ధమూర్తి
సాయ మేమి నేయు! సాయ మట్లుండనీ!
మాటలాడగలదే! మానిసినలె!

రామ—నరేంద్రా! ఒక్కసారి అమ్మవారి ఆలయములో
కాలుపెట్టి నీకు కావలసినవాని నడుగుము. ఇంచేల!
నా నోట వచ్చిన పల్కు లన్నియు యథార్థమని నీ నోటనే
పల్కించెదను.

నరేం—(వెట్టి నవ్వు నవ్వుచు) రాలి బొమ్మకు మ్రోక్క
వలయునా? మీ నోటి నుండి వెడలిన పల్కులు పిచ్చివాని
పల్కులో, జ్ఞానిపల్కులో నే నర్థము చేసికొనలేక

యున్నాను. (స్వ) ఈ నయాచారము మా బ్రహ్మసమాజ మితులకు తెలిసిన నవ్వరా. నవ్వుదురుగాక! నవ్విసవారు నా కుద్యోగ మిప్పించగలరా. పోనీ, వారిమాటలు విశ్వ సించనిచో నేను చేయున దేమున్నది. పరీక్షనిమిత్తమయినను ఒక్కసారి మొక్కినచో నవ్వుమేమున్నది (ప్ర) అయ్యా! అట్లే చేసి చూచెదను.

రామ—నరేంద్రా! పొమ్ము. నీకు కావలసిన వన్నియు అమ్మ నడుగుము.

(రామకృష్ణుడు ప్రక్కకు కన్నును. తెర ఎత్తబడును. కారీకాణిది అలయము)

(నరేంద్రుడు ప్రకృతిచి, సాష్టాంగ వందనప్రణామ మొనర్చి క్షు)

నరేం—అమ్మా! జగజ్జననీ!

కా—ఆ! బిడ్డా! నీకేమి కావలయునో కోరుకొనుము.

నరేం—ఏమిది! ప్రపంచమునం దెన్నడును కని విని యెరుంగని ఆశ్చర్యము. ఎంత భ్రాంతిలో మునిగితిని. ఎంత అజ్ఞానములో మెలంగితిని. అమ్మను రాతిబామ్మ యని కూషేంచితినే! ఆహా! ఏమి రామకృష్ణుని శక్తి.

గీ. విగ్రహారాధనము తప్పు; వెడలవలదు

విగ్రహము టున్నచోటికి; విగ్రహంబు

రాతిబామ్మ యటంచు పల్కాకువారు

ఇప్పుడేమి నమాధాన మీయగలరొ.

అమ్మా! అమ్మా! భక్తి జ్ఞాన వై రాగ్యములకై నిన్ను యాచించుచున్నాను.

కా—తథాస్తు.

(నరేంద్రుడు ముందునకు వచ్చును. తెరపడును.)

(రామకృష్ణుడు ప్రక్కనుండివచ్చి)

రామ—నరేంద్రా! అమ్మ మాట్లాడినదా?

నరేం—గురువర్యా! మూడులోకములందును మీతో సమాన మగువా రుండరు. చిత్రము! చిత్రము! అమ్మ మాట్లాడినది.

రామ—నీ కష్టములన్నియు చెప్పు కుంటివా?

నరేం—అయ్యో. ఆ విషయమే మరచితి నండీ.

రామ—ఏమడిగితివి?

నరేం—భక్తి, జ్ఞాన, వైరాగ్యముల సడిగితిని.

రామ—నరే, మించిన దేమియూ లేదు. ఈ పర్యాయము నీ మనస్సు స్వాధీనములో నుంచుకొని కావలసిన వన్నియు అడుగుము. మరల అమ్మదగ్గరకు పొమ్ము.

(రామకృష్ణుడు ప్రక్కకు పోవును)

నరేం—(స్వ) నా మనోదైర్యమునకు నేను గర్వించవలసినదే. నామనస్సు నా స్వాధీనము తప్పి ఎన్నడును పోజాలదు. ఎవ్వరునూ నామనస్సు వంచలేదు. ఎట్లో నా మనస్సు పిచ్చివాని! లొంగిపోవుచున్నది. ఈ పర్యాయము ఎంతో జాగ్రత్తతో అమ్మదగ్గర సంచరించి నా కష్టములు చెప్పు కొనెదను.

[తెర ఎత్తబడును]

(నరేంద్రుడు లోన ప్రవేశించి సాష్టాంగ నమస్కారము చేసి లేచి నిలువబడును.)

నరేం—అమ్మా ! జగజ్జనని !

కా—నాయనా! నీ నిమిత్తమై దేవేంద్రపదవి సిద్ధపరచియుంచి తిని.

నరేం—నాకక్కర లేదు.

కా—అట్లయిన భూలోకములో ఏకచ్ఛత్రాధిపత్యము నీకు కరతలామలకము గానున్నది.

నరేం—నాకువలదు, వలదమ్మా.

కా—పూర్వము నీ వనుభవించిన భోగములకు వేయిరెట్లు భోగము లియ్యదలచుకున్నాను. వజ్రపు తుసుకవంటి భార్య కూడా.

నరేం—ఇట్టితుచ్ఛపు కోరికలకై నీ దగ్గరకు రాలేదమ్మా!

కా—మరేమి కావలయునురా?

నరేం—దేశభక్తి. దేశభక్తి. దేశభక్తి. దేశభక్తి. దేశముక్తి. దేశముక్తి. నా భారత దేశముక్తి.

కా—తథాస్తు.

(నరేంద్రుడు ముందునకు వచ్చును.) [తెరపడును]

(రామకృష్ణుడు ప్రక్కనుండి వచ్చును.)

రామ—నరేంద్రా! నీ కోర్కె తీరినదా?

నరేం—ఇదంతయు మోసముగా నున్నది. నాకేమియు బోధపడుటలేదు. అమ్మయెదుట నిలుచునప్పటికి నా మనస్సు

నవ్వరో స్వాధీనపరచుకొనిన ట్లున్నది. ఉద్యోగము నకు గుట మాటయే మరచితిని.

రామ—మరేమి కోరితివి.

నరేం—దేశభక్తి దేశభక్తి కావలయునని కోరితిని. అమ్మ నాకేమీమో ఇచ్చెదనని చెప్పినది. మూడు లోకము లకు రాణియగు అమ్మదగ్గర స్వల్పఉద్యోగమునకై యాచించుట సిగ్గునిపించినది.

గీ. మూడు లోకముల్లేలదు మోహనాంగి

ఆమె దర్శనమంది, మాట్లాడి కూడ,

మోహమొందునె? తుచ్చపుగ భోగములకు

మానవుం డెవ్వడేని, యెందైనగాని!

రామ—(నరేందుని భుజములు తట్టుచు) నరేంద్రా! నీవీ తుచ్చ సుఖముల ననుభవించుటకై ఈ ప్రపంచమున పుట్టియుండలేదు. ప్రస్తుతము నీకును భారత దేశమునకును అవసరమయిన కోర్కెలనే నీవు అమ్మ నడిగితివి. నీ భావి జీవితము అమోఘమైనది. నీవు స్వార్థత్యాగమునకై పుట్టితివిగాని స్వార్థమునకై పుట్టలేదు. ఇట్టి నీ నోటివెంట తుచ్చపు కోర్కెలు వచ్చునే. ఇంక ఉద్యోగవిషయమో, నీ జీవితమున నీవు భారతమాతకే నేవచేయగలవు గాని అల్పధనమునకై స్వల్పమానవునికి నేవ చేయజాలవు. ఇంక ఇంటియందలి పేదరికమో, కాలికాదేవి నీ తమ్ములలో నెవరికైన ఉద్యోగ మిప్పించి దానిని బాపగలదు. ఇంక వివాహ విషయమో, నీవు ముక్తికాంతను పెండ్లి

యాడవలయునేగాని సామాన్యస్త్రీని నీవు వివాహమాడుచో నేను చూచి భరించగలనా? సహించగలనా? హిందూమతామూల్యసిద్ధాంతములు ప్రపంచమున వెక చల్లుటకు నీవే అర్హుడవు. నీవే ధీరుడవు.

నరేం—మహాత్మా! అమ్మ గొప్పతన మెరింగితిని. నంసారాంధకారమునుండి లేవతీయుటకు నీకంటె నాశైవరున్నారా? తలదండులుగాని, బంధువులు స్నేహితులుగాని, అన్నదమ్ములుగాని మృత్యుభయమునుండి లేవదీయలేరు. అట్టి మృత్యుభయము జ్ఞానార్జనమువలనగాని పోవదు. అట్టి జ్ఞానభిక్ష పెట్టుటకు నీకంటె నెవ్వడర్హుండు. శిష్య స్నేహం శాధి మాం త్వాం ప్రాప్సమ్.

(అని సాక్షాంగ నమస్కారము చేయును. రామకృష్ణుడు శోకపీడి)

రామ—నరేంద్రా! నన్నుగాని మరియొక్కరిని గాని పరీక్షచేయనిదే గురువుగా స్వీకరింపవలదు. రూపాయను మ్రోగించినట్లు మ్రోగించిగాని గురువును అంగీకరించవలదు.

నరేం—ప్రొద్దు పోయినది. ఇంటికి పోయెదను. అమ్మగారు ఇంటిదగ్గర వేచియుండును.

రామ—అట్లే పోయిరమ్ము. త్వరలో రావలయును సుమా. నిన్ను చూడక ఒక క్షణముండజాలను.

నరేం—తప్పక వచ్చెదను.

రంగము 15.

(నరేంద్రుడు కాసాయ వస్త్రభారమై పద్మాపనము చేసుకొని కూర్చుని యుండును.)

ఊర్ధ్వ దృష్టితో నుండును.

రా—నరేంద్రా! (నరేంద్రునికి ప్రశంసచదృష్టి లేదు.)

రా—నరేంద్రా! (నరేంద్రుడు పలుకడు.)

శారదా! ఇటురమ్ము.

(శారదాదేవి ప్రవేశించును.)

రా—శారదా! నరేంద్రుని పిలువుము.

శా—నరేంద్రా! (నరేంద్రుడు పలుకడు.)

రా—శారదా! నరేంద్రు డిప్పుడు నిర్వికల్పస్థితియందున్నాడు.

శా—నాకును అట్లే తోచుచున్నది. మీ కటాక్షబలము చేతనే కదా, ఈ యువకు డా స్థితికి రాగల్గినాడు. కామినీ కాంచనములందు మీరెంత వైరాగ్యముతో నుండిరో మీ శిష్యుడును అట్లే తయారయ్యె.

రా—శారదా! నేను నీ పుట్టినింటికి వచ్చినప్పుడు మీ అమ్మ గారు ఒకపర్యాయము మనలను చూచి మీరు బిడ్డలను గన చూచు భాగ్యము లేదుకదా యని వాక్కుచెప్పను. ఇప్పుడామె జీవించియున్ననో ఈ నీ బిడ్డనుచూచి యెంత మెచ్చుకొనునో.

(ప్రదిపంది యువకులు పాటసాదుకొనుచు ప్రవేశించి రామకృష్ణునికి నమస్కారము చేయుదురు. తరువాత శారదకు, తరువాత నరేంద్రుని నమస్కారము చేసి నిలవ బడుదురు.)

రా—నాయనలారా! కొలది రోజులలో కాళికాదేవి నా కు

శరీరమును లయము చేసికొనగలడు. శారదాదేవి మీకు తల్లి. వివేకానందస్వామి మీకు పెద్దన్న. పెద్దన్న తండ్రితో నమానము. గావున మీరాతనిని తండ్రితో నమానముగా భావించవలయును. పితృనమోనో జ్యేష్ఠో భ్రాతా యని పెద్దలు వలకుదురు. నరేంద్రుడు సాక్షాత్ శివావతారము గాని సామాన్యుడుకాడు. అతని పాదస్పర్శచే భారత భూమి పవిత్రమయ్యె.

గీ. ఇతడు సామాన్యుడనుచు మీ రెంతురేమొ
భవ సముద్రమునం బడి, వరితపించు
దుఃఖజీవుల క్షేతముల్ తొలగఁద్రోయ
అవతరించిన తరణి నుమ్మా యితంకు!

గీ. తెరవుగానక అజ్ఞాన తిమిర మందు
నడచి వడిపోవు సాంఘసంతతుల నెల్ల
నుద్ధరింపగ ధరణి నభ్యుదయమొండె
నర్వ సంవేది, జ్ఞానభాస్కరు డితంకు.

గీ. భావి భారతజేత సాభాగ్య మెల్ల
మీ భుజస్సంధముల యుండు మెలగుగాన
దాని కగుదీప్తి వర్వ ది క్కటములందు
చల్లగల శక్తి ఈత డొనంగు మీకు.

తే. అతని సాదాబ్జములె శరణ్యములు మీకు
అతని ఆశీర్వచఃము, భవ్యమ్ము మీకు
అతని కటాక్ష మాలిక లవసరములు
అతని నేవించు జన్మ ధన్యమ్మునుండు.

(నరేంద్రు)కు కాంచెము కదలి, లేచి చూచి రామకృష్ణునకు, కారణా
లేని శమస్కరించును.)

నరే—గురువర్యా! నర్వసందేహనివృత్తి యయ్యె.

గీ. భారతీయుల వేద భాండార సార

మిట్లు మీ రూపమునను మూర్తి భవించె

ప్రాచ్య విజ్ఞాన దివ్య సంవృత్తి కెల్ల

నీవ ఆధారమవు కాదె నిర్మలాత్మ.

మీ కటాక్ష బలముచే అఖలమత సారంబుల నెరింగి
తిని. అఖల వేదాంత రహస్యంబుల నెరింగితి. నవికల్ప, నిర్వి
కల్ప సమాధుల తత్త్వము అనుభవగోచర మొనర్చితి. పరోక్ష
అవరోక్ష సాక్షాత్కార జ్ఞానసంతయు కరతలామలకం బొన
ర్చితి. కావుననే ఆనందామృతమున నోలలాడు చుంటిని. ఇంక
నాకు కావలసిన దేదియు కాన్పించుటలేదు.

కారద—నాయనా! జాగ్రత్తగా ఆలోచించుకొనుము. నీ
కేమియు కాన్పించుట లేదు?

రామ—కారదా! ఆ విషయము నేనే చెప్పి బోవుచున్నాను.

నరేంద్రా! నీకేమియు తోచుట లేదా?

నరే—గురువర్యా! నిర్వికల్ప సమాధియందు నిరంతరము
ఆనంద మగుడుడనై యుండెదను.

రామ—నరేంద్రా! ఇట్టి తుచ్ఛకోర్కె- నీకెట్లు గల్గె; నీ ఆనం
దమునే నీవు చూచుకొనుచున్నావా! సామాన్య మాన
వుల వలె నీకును, స్వార్థమే, అంకురించెనా? పరమ పవిత్ర
మగు దేశనేవాభాగ్యము నొంది, భారతీయులకే గాక

ప్రపంచమున కంతకును, జ్ఞానదాన మొసంగి, భగవంతు డిచ్చిన తనువు, జ్ఞానధనము, భగవంతునియొక్క బిడ్డలకే వినియోగించడ వనుకొంటి గాని, దేశమెట్లున్నను సరే, నీ నహోదరు లెట్లున్నను సరే, నీయంతట నీవొక మూల దావళము త్రిప్పకొనుచు శివోహమ్ శివోహమ్ అను కొనుచు హృదయములేని నన్యాసివలె కూర్చుండు వనుకొన లేదు. కాళికాదేవి నాకర్పించిన బ్రహ్మజ్ఞానధనమంతయు నీకు ధారవోసినది నీ ఆనందము నిమిత్తము, నీ సుఖము నిమిత్తమే యనుకొంటివా?

సరే—గురువర్యా! ఓమింపకోరుచున్నాను. తమ ఆదేశాను సారముగా వర్తించడను.

రామ—సరేదా? ఈ ప్రపంచమును పునాదులతో వెకల్ప సామర్థ్యము గలవాడవు నీవు. మానవుల అజ్ఞానాంధకార మును పటాపంచలు కావించగల ధీరుడవు నీవు. భారతదేశ విజ్ఞానమును ప్రపంచమంతటను వెదకల్లగలవాడవే నీవు.

గీ. ఆర్యవిజ్ఞాన సామ్రాజ్య మధివసించి
వేద భాండాక జలధిలో ఈదులాడి
ఆరితేరిన మూర్తి నీ వరసిచూడ
నీదు సౌఖ్యమ్ము కొరకు జన్మించినావె.

గీ. జాతి కుల మత భేదముల్ సరకు గొనక
సత్య సంకేశమును నీవు చాలవలయు,
అందులకు నీవొకండవె యర్హమూర్తి
వార! నీసాటి నీవె కాదా కుమార.

నన్యాసియగువాడు కొంతకాలము ఏకాంతముగ జీవితన మొనర్పవలయును.

గీ. చెప్పవలసిన బుద్ధులకా జెప్పినాడ
కాత్ర మర్యాద లేరుగుడు చాలవఱకు
కొంత లోకానుభవము చేకొన్నపిదప
బుద్ధి తెలివినచారినే పోగదన్న.

నాయనా! వివేకానందుడవై వర్ణిలుము.

శారద—నాయనా! వివేకానందా!

గీ. ఈవు పులిపిల్లవే సుమీ, ఎంచిచూడ,
గావు సామాన్యుడవు, త్రిలోకంబులైన
నొక్కకడకు తేజాలిన యుక్కలుండ
వైన మా శుభాశీస్సుల నందుకొమ్మ!

(ఇరువురును వివేకానందుని శరణుపై చేరులు చావుచును.)

(తెరపడును) (నరేంద్రుడు ముందునకు వచ్చును.)

నరే—బీచా! ఉపనిషత్సంక్షేపమునం దెంత మాధుర్యమున్నది? మదరాసుపౌరులుగాని, హైదరాబాదు పౌరులుగాని, ఉపనిషన్నాత నెంత గౌరవించిరి. సత్యము గౌరవింపబడక అసత్యము గౌరవింపబడునా? ఈమహత్తరమగు ఆధ్యాత్మిక సంక్షేపమును, మహర్షులు భారతీయులకొకకే అర్పించిరా? "లోకా స్సమస్తాస్సుఖినో భవన్తు" అను నార్యోక్తి ప్రకార మీ సంక్షేపమును పాశ్చాత్యక్షేపవాసులు కూడ విని సుఖంపవలరా? నా పాశ్చాత్యక్షేప సోదరసోదరీ మణులకే వేదాంత తత్వ మువదేశించుటకై నా మనం బుద్ధి ఘోరుచున్నయది. మిత్రులనేకులు ధనము గూర్చి యిచ్చెద

మని చెప్పుచున్నారు. కాని గుర్వాక్ష మైనట్లు నాశేమియు నిదర్శనము కాన్పించుటలేదు. ఐనను నేనిందులకు తగుదునా? మిత్రుడు:—మీ రేయిందులకు తగుదురు. పాశ్చాత్య దేశ ప్రయాణమునకు ఛాందసులు తగురు. అదిగాక, నవీనపద్ధతుల ప్రకారము వారికి బోధించవలయును. మీరా, గీర్వాణ భాష చక్కగా నేర్పితిరి! గంగా ప్రవాహమువలె నువ్వనెంపగలరు. వేదవేదాంగముల సారం బంతయు గ్రహించితిరి. నకల పురాణేతిహాసముల నవలోకించితిరి. ప్రపంచమునం గల మతము లన్నియు పరిశీలించితిరి. సామవేద మభ్యసించి, చక్కగా గానము నేర్చుకొంటిరి. నాడు మొదలు నేటివరకు గల గొప్పగొప్ప వేదాంతుల అభిప్రాయములను తెలిసికొని నమన్వయింపగల సమర్థులైతిరి. అద్వైత విశిష్టాద్వైత ద్వైత మర్మంబులన్నియు గ్రహించితిరి. ఇస్లాముమత క్రైస్తవమత సారాంశములు హృద్గతము గావించుకొనిరి. ఇంత యేల! బ్రహ్మజ్ఞానియగు శ్రీరామకృష్ణ పరమహంస పాదకమలస్పర్శచే ధన్యులైతిరి! మీకన్న నింక సమర్థు డెవడు! ఆయా దేశ భాషలు మాట్లాడగల శక్తియు మీకు గలదు. కామినీ కాంచనముల తృణప్రాయముగా చూడగల మీకీ ప్రపంచమే దాన్యమొసర్పదా! ఒక్క పాశ్చాత్యభండ విషయ మేమి! వివేకానందమే యిట్లు మూర్తి భవించె.

వివేకా—ఐనను మిత్రమా! గుర్వనుగ్రహము గల్గిన చిహ్నము కన్పించలేదు. శారదామాతదగ్గర నుండి ప్రత్యుత్తరమును రాలేదు. నా యుద్దేశ్యము శేవల పాశ్చాత్య

జేతాటనా! గాదు - అమెరికాలో - చికాగోలో జరుగ నున్న ప్రపంచ నర్వమత మహాసభలో వేదాంత ధంకా మోగించి యుపనిషన్నాత పాదధూరిచే వారిని పవిత్రీ లుగ నొనర్చవలయు నను ఇచ్చ నన్ను బలవత్తరముగా బాధించుచున్నది.

(ఒకమిఠుకు లేఖ రెచ్చును.)

వివేకా—ఎక్కడ నుండి.

మిత్రుడు—శారదాదేవిగారి దగ్గరనుండి

వివేకా—మా అమ్మదగ్గర నుండియా! ఏదీ!

(రీకొని కన్నుల కడుతొని - చించి - చదువును.)

‘కుమారా! ఇన్ని నాల్గుగా నీ నమాచారమే తెలియక ఆంధోళన పడుచుంటిని. నేడు నీ లేఖ చూడగానే ఆనంద మయ్యె. పాశ్చాత్య దేశ ప్రయాణమునకు ఇంకను వంజేహించు చుంటివా? అన్ని మతములు చక్కబడవలయు ననియే గదా మన గురువుగారి యుద్దేశము. నిన్నా శీర్వడించుచున్నాను. తత్త్వ ణమే బయలుదేరి పోయి ప్రపంచనర్వమతమహాసభలో ప్రవేశించుము. మన గురువుగారు చారి చూపించగలరు.’

— శారద .

ఓహో! అమ్మ ఆజ్ఞ మైనది. మిత్రీమా! ఇంక తడవు నేయను. మనకు ధన సహాయము చేయుదు మన్న వారి ! శుభసమాచారము తెలియజేయుము. పోయి రమ్ము. కొంచెము విశ్రామింతును.

(మిత్రుడు, వివేకానందుడు నిష్క్రమింతురు)

రంగము 16.

(వివేకానందుడు నిద్రించుచుండును.)

వివేకా—ప్రాతఃకాలమున లేచి నముద్రముపైన శ్రీరామ కృష్ణుని నడకచూచి) ఓహో! ఏమి ఈ దృశ్యము? గురువుగారే ఎందులకట్లు దర్శన మిచ్చిరి. నా కుతూహలము కల్పించుటకా? ఏమో ప్రసన్నవదనము. నా కనుజ్ఞానానంగితిరా? నముద్రముపైన నడచుచుంటిరా! నముద్రయోగము నన్ను జేయు మనియేనా? పశ్చిమముగా పోవుచుండిరా? ప్రపంచ సర్వమత మహానభకు నన్ను పొమ్మనియేనా! ఆ! ఆ! అదృశ్యు లైతిరా. ఇంతలో - ఇంకను సంజేహ మెందులకు?

శా. ఆ పాశ్చాత్య విదేశముల్ తిరిగి బ్రహ్మజ్ఞాన గంగామృతంబా పాశ్చాత్యుల ద్రావణిని భరతాంబాదివ్య నవ్యోత్పల శ్రీపాదంబుల ధూళి జల్లి నుర సంసేవ్యంబు, భోగ్యంబు నా నీవుణ్ణాసలి చేరకున్న నుపశాంతి బాంధ నా కనానా!

మ. శుభచిహ్నంబు లొకొక్కటే గలిగె; సంశోభించె మన్తాసన ప్రభ; ప్రాచీనత కానిపించు తరుణార్కజ్యోతి భాస్వంతమై నభమం దల్లుకొనం దొడంగెడిని విజ్ఞానామృతస్వాదితీ ది భరంబా? నత డేది వూనిన జయంబే గాని ఓటున్నదే!

జగన్నోహన్—స్వామిజీ మహారాజ్!

(వందన మొనర్చును.)

వివేకా—ఓ! జగన్నోహన్—కూర్చుండుము. చక్రవర్తి గారిక కులాసాగద!

జగ—స్వామీ! చక్రివర్తి గారికి పుత్రోదయ మైనది. వారి ఆనందము తమరు వచ్చినగాని పూర్తిగాదని, చక్రివర్తి గారు తమ్ము తప్పక తీసికొని రావలసినదిగ నన్నపినారు.

వివేకా—జగన్నోహా! ఇప్పు డెట్లు వీలగును?
 ఏను సాశ్వాత్య కేశ ప్రయాణమునకు
 మనసు పెట్టితి నిపు డెట్లు మార్చుకొందు?

జగ— ప్రేమ నొకపూట చక్రివర్తికి ముదంబు
 నిచ్చి అటనుండి మీరు పోవచ్చు ననఘ!
 తమయందు పంచప్రాణములు పెట్టుకొని తమ దర్శనా
 క్షమై ప్రభువు కలవరించుచున్నాడు. తమరు తప్పక దయచేయ
 వలయును. అచ్చటనుండియే అమెరికా పోవు ఏర్పాటులు
 ప్రభువే చేయగలడు.

వివేకా—ఏమి ఈ విచిత్రసంఘటనము? శ్రీరామకృష్ణుడు
 ప్రయాణ సౌకర్యములతో యేర్పాట్లను గూడ గావించు
 చున్నాడు.

గీ. గురువు నంకల్ప మొనరింప తిరుగుగలడె!
 గురువు మార్గమ్ము చూపింప బరువుగలడె!
 గురు కటాక్షంబు ప్రసరింప కొడువగలడె!
 గురువు ప్రేమకు సాక్షి యీ ధరణి గలడె!

గీ. గురువు పాదాబ్జ నేవలు గూడవచ్చు
 గురువు తీర్థ ప్రసాదముల్ గూడవచ్చు
 గురువు జ్ఞానామృత రనంబు దొరకుటన్న
 పూర్వపుణ్య మదెంతయో పొనగవలడె!

మిత్రీమా! అట్ల పోవుకము. పద

(నిష్క్రమింతురు.) (లెకపడును.)

17. రం గ ము .

(వికాగ్ హోటలులో వివేకానందస్వామిచాటు)

ఓహో! ఏమి ఈ పట్టణ ప్రజల కోలాహలము! ప్రపంచమున నెచ్చటలేని గొప్ప సంత జరుగుచున్నందున ఇట్లుండ నోవు. వీరి విలాసము లేమి భోగములేమిపోకడ లేమి? ఒక్కని చిత్తమైనను పరమేశ్వరాయిత్రమగుటకు తగిన వాతావరణమే కాన్పించుట లేదు. ఈ పట్టణమున పేదవాడ్యు నివసించ వలను పడదు. నావంటివా డెట్లుండగలడు? ఒక్కొక్క రోజునకీ 10 రూ. కావలసియున్నది. హోటలులో గది అద్దెకు రోజుకు 5 రూ. కావలసియున్నది. భోజనమునకు, ఇతర ఖర్చులకు 5 రూ. కావలసియున్నది. నేను తెచ్చిన ధన మెంతయు నల్పముగా నున్నది!

ఈ విషయ మిట్లుండ ప్రపంచమహానభ సృష్టించెను మొదటి వారములోగాని ప్రారంభము గాదని తెలిసినది. ఇప్పుడు జూలై గడ! అంతవరకు యిచ్చట నుండుట దుర్భరమే!

అదిగాక ఈ నభకు వచ్చు వ్యక్తులు ఏరైనను సంఘము తరపున పంపించబడినవారుగా నుండవలయు నట. మదరాసు విద్యార్థుల కీ విషయములు తెలియవు. నేను తెలిసికొనుటకు ప్రయత్నించ లేదు.

ఎనను ముందుగా ఏ యూర ఖర్చు తక్కువగా నుండునో, అక్కడకు చేరి జీవయాత్ర గడువ వలయును.

ఈ విషయము లన్నియు గురుజీవుని కటాక్షముచే చక్కజేయబడవలయును గాని, నావల్ల గానరవు.

(హోటలు కీపరు ప్రశ్నించును.)

వివేకా—అయ్యా! ఇక్కడ ఖర్చు లెక్కవ యగుచున్నవి. తక్కువ ఖర్చులలో జీవితము గడుపు వట్టణము లెలువ గలరా?

హోటలు కీపరు—స్వామిజీ! తమరు బోస్తను వట్టణములో నుండవచ్చును. అక్కడ ఇంత ఖర్చుండదు.

వివేకా—అక్కడ కూడా హోటళ్ళలోనికి నల్లవాళ్ళను రానీయరా?

హోటలు కీపరు—ఇక్కడ నల్లవాళ్ళను నీగోలి లని పిల్లరు. తెల్లదొరలతో కలసి కూర్చుండ నీయరు. కలసి ఫలాహారములు చేయనీయరు. చివరకు హోటళ్ళలోనికి ప్రవేశము కూడ నీయరు. నీవు చదువుకొన్నవాడ వని నీ యిబ్బందులు చూచి నేను నీకు బస యిచ్చుటలో సాహసమే చేసితిని. మీ దేశములోగూడ మాలలను మీరు దగ్గఱకు రానీయ రట - వీధులలో నడువనీయ రట - పత్రికలలో చదువుచుండుము.

వివేకా—భారత దేశములో సంఘసంస్కారము జరుగుచున్నది. ఇప్పుడు సంఘములో నున్న పెద్దల దృష్టి ఆ జైపునకీ మఱియున్నది.

(ఒక కొరసాని ప్రశ్నించును.)

హో. కీ—అమ్మా! మీ రెక్కడకు పోవుచున్నారు?

దొరసాని—బోస్తను వెళ్లుచున్నాను.

హో. కీ—వ పనిమీద?

దొరసాని—అక్కడ మా స్వంత యిల్లున్నది. వ్యవహారములున్నవి. స్వంతవసుల నిమిత్తమై వచ్చితిని. వెళ్లుచుంటిని. హా. కీ—వీరు కూడ బోస్తను వచ్చుచున్నారు.

దొరసాని—అట్లైన మావెంట వచ్చి, మాయింట నతిథులై యుండవచ్చును. (వి. చూచి) తమ రెవరు? ఏమి పనిపై వచ్చితిరి?

వివేకా—భారతదేశము నుండి ప్రపంచమతమహాసభకు వచ్చితిని. నభ యింకను రెండుమానములకు గాని జరుగదట. ఇక్కడ ఖర్చు లెక్కువ, బోస్తనుకు వచ్చుచున్నాను.

దొరసాని—(న్య) ఈతని ముఖవర్చస్సు కోమలమై, లావణ్యమై, జ్ఞానోద్దీపకమై చక్కగా నున్నది. నిజమైన వైరాగ్యము స్ఫురించుచున్నది. మా యింటియందే యుంచుకొని మహాత్తరవిషయములు విందును. భగవంతుడిచ్చిన ఈ అవకాశము చాటివిడువను.

(ప్ర)కాశముగ) ఆయ్యా, నావెంట రండు. మాయింట బస చేయుడు. మీ మత విషయమును ముందుగా నాకు చెప్పుడు. అక్కడ గల గొప్పగొప్పవారికిని, విద్యావంతులకును యిమ్ముల నెఱుకపఱచెదను.

హా. కీ—ఆయ్యా! ఆ ఆమ్మగారిలో పొండు. మీకు సాకర్యము లన్నియు కుదురును.

వివేకా—అట్లే వచ్చుచున్నా నమ్మా.

(దొరసాని, హాటల్లోపట నష్క్రమింతురు.)

వివేకా—న విధమున నక్కడ సహాయము లభించని కొత్త

చోటగూడ గురుదేవుడు తన కార్యమును సాధించుకొను
చునే యున్నాడు?

గీ. అమ్మ గురువరేణ్యులకు జ్ఞానమొనంగ
అమ్మ ఆశీర్వాదించి నన్నంపె నిటకు
అమ్మ యింటికె అతిథిగా నరుగుచుంటి
అమ్మ వెన్నెంట నుండ లోపమ్ము గలజె.?

(నిష్క్రమించును)

కం గ ము 18.

(బోస్టను వట్టణములో)

[వివేకానందస్వామి దగ్గరకు దొరసాని, J. H. Wright
(Professor of Greek in the Harvard University)
వారిని లీసికొనివచ్చును.]

వి—దయచేయండి.

రైటు—ఓహో! మీరేనా హిందూదేశమునుండి వచ్చినది?
వి—అవును, నేనే.

రైటు—మీ మతమునకు ప్రమాణగ్రంథము లేవి?

వి—వేదములు, బ్రహ్మసూత్రములు, భగవద్గీత.

రైటు—మీ మతమునకు ప్రధానపురుషు డెవడు?

వి—హిందూమత మొక పురుషునిపై ఆధారపడియుండ లేదు.

అనేకమంది మహర్షుల అనుభవము కలసి ఈ మత మయ్యెను.

రైటు—అందరు వేటవేట విషయములను చూపించిరా?

వి—లేదు. అందరు ఒకే బ్రహ్మనుగూర్చి పలికిరి.

రైటు—సావముల గూర్చి మీ మత మేమి చెప్పుచున్నది?

వి—చక్కాల్తావము నొందినచో వాటి బలము తగ్గు నని.

రైటు—యేసుక్రీస్తుగూర్చి నీ అభిప్రాయ మేమని?

వి—ఆయన ధీరుడు, బ్లాని. భగవంతుని ప్రేమతత్వమును వెద
కలెను.

రైటు—చక్కాగా నర్థము చేసికొనియున్నారు. తమరు తప్పక
ప్రపంచమతమహాసభలో పాల్గొనవలసినదే!

వి—నే నే సంఘము తరపున రాలేజే! నన్నవరు పరిచయము
చేయించగలరు?

రైటు—తమ విషయమై చెప్పట నూర్చునికి వెలుగు నీతుగల
శక్తి యున్నదా, లేదా యని ఆలోచించుట. నేనే వారి
పేర వ్రాసెదను. మా విశ్వవిద్యాలయములలో నున్న ప్రాధా
నర్ల జ్ఞాన మంతయు తూచినను మీ జ్ఞానములో 1000
వంతు గానేరదు. మా అదృష్టమున లభించిరి. (దొరసానిని
చూచి) మన యేసుక్రీస్తు ఈ రూపముగా ప్రేమతత్వ
మును వెదకెట్లుటకు వచ్చియుండనోవు.

స్వామిజీ! తమ ఈ త్తరముల నిచ్చెదను. వారి పేరకూడ
వేరుగా వ్రాసెదను. తమరు చికాగో వెళ్ళుదు. ఇంక
నాలుగురోజులలో సభ గూడగలదు. నరిగాని—మతముల
గూర్చి మీ అభిప్రాయ మేమి?

వి—అన్ని మతములు ఆయనను చేరుటకు మార్గములే.

రైటు—బాగు! బాగు! మీ సమన్వయజ్ఞానము బాగున్నది.

తమరు తప్పక నచ్చట మాట్లాడవలసిన నారే యగు
దురు. మీరు మరల, చికాగో వెళ్ళుటకు కొంత ధన మిచ్చెదను.
టికెట్టు తీసికొనుడు.

వి—అట్లే - మీ ప్రేమ మరువదగినది కాదు.

రైటు—నా విధి నే నొనర్చితిని. సెలవు.

(నిష్క్రమించును.)

రంగము 19.

(దికాగోలో వివేకానందస్వామి రైటుప్రేషనులో)

ఈశ్వరవిలాస మేమి! ఎక్కడి కక్కడ గురుకృపయే ప్రసరించుచున్నది. ప్రస్తుతము నాస్థితి ఎంత దీనమై యున్నది. రైటుదొరగారు నా కిచ్చిన సిఫార్సు ఉత్తరములు ఎక్కడనో చారిపోయినవి. అరచేత అరగాని యైనను లేదు. కూటికి గూడ మాడవలసియున్నది. ఇక్కడనుండి నభావిషయములు చెప్పగలవా రున్నారేమి తెలిసికొన వలసియున్నది. ఎవరి నడుగుదును? దగ్గతి నున్న సామాను లన్నియు పోవుట, నన్యాసికి తగిన కార్యమే. (బ్రాంకుపెట్ట చేతితో వుచ్చుకుని లేచి) అయ్యా! ప్రపంచమత మహానభ యెప్పుడో, ఎచ్చటనో చెప్పగలరా?

దొరలు— { ఒకడు—చూకు తెలియదు పోమ్ము.
 ఒకడు—(చూచి వెకిలినవ్వు నవ్వును.)
 ఒకడు—ఈ శ్రోత్రమృగం ఎక్కడిదోయి!

వి—పదిగంట లైనది - ఎవడు జవాబు చెప్పువాడే లేజి! ఆకలిగా నున్నది. భిక్షాటన మాచరించెదను. (ముందునడచి)

ఒకయింటిదగ్గల—భవతి భిక్షాం దేహి!

ఇంటివారు—పో.

ఒకయింటిదగ్గల—భవతి భిక్షాం దేహి!

ఇంటివారు—మొద్దువలె ఉన్నావు. కూలిచేసుకు తిను, పో.

ఒకయింటిదగ్గర—భవతి భిక్షాం జేహి !

ఇంటివారు—అయ్యా! మేము కడుపేదవారము.

వి—ఓహో! ఇక్కడ నెవ్వరును భిక్షము పెట్టువారును లేరే!
 వరమేశ్వరా! ఎట్టి స్థితి! తెచ్చితివి చేత ధనము
 లేకుండ చేసితివి! ఆకలి కన్నము లభింపనియైతివి!
 రైటుదొరవారు వ్రాసి యిచ్చిన సిఫార్సు ఉత్తరములను
 పాటవేయించితివి! ఆహాహా! గురువర్యా! నన్నేల అమెరికా
 జేశమునకు తీసికొనివచ్చితివి! తెచ్చి యీ అగచాట్ల
 నేల పెట్టెదవు! ఇంక నా ప్రయత్నము లేదు. ప్రభూ!
 నీవే శరణ్యము. గురువరేణ్య! దాసోహం. అమ్మా! కాళికా
 మాతా! నీయిష్టము. శారదామాతా! నీ తపశ్శక్తియే
 నా కాధారముగాని మతేమియు లేదు. నాకుగల తెల్వి
 లేటలన్నియు నీ వొనంగినవియే కదమ్మా! పాలముంచినను
 నీటముంచినను నీజే భారము! (ఒక యింటి అరుగుపై చతి
 కిలబడును.) (ఆ యింటిలోనుండి దొరసాని బైటకు వచ్చి
 స్వామివారిని చూచి)

పేలు—(స్వ) బోష్టనునుండి రైటుదొర వ్రాసిన వ్యక్తి ఈత
 డనియే తోచుచున్నది. గుర్తు లన్నియు ఇతనియందు
 కాన్పించుచున్నవి. ఐనను వలుకరించి చూచెదను.

(ప్ర) ఆర్యా! తాము ప్రపంచమతమహాసభకు
 హిందూ జేశమునుండి ప్రతినిధిగా వచ్చితిరా!

ఎ—(అశ్చర్యముతో) అవును (స్వ) ఎవ రీ యమ్మగారు! న న్నె
 డ్లరిగెను.

హేలు—రాము లోపలకు దయజేసి తక్షణమే స్నానము
 చేయుడు. ఆహారము స్వీకరింపుడు. తగిన వస్త్రములు
 ధరించి విశ్రాంతి తీసికొనుడు. తరువాత తక్కిన విషయ
 ములు చూట్లాడుదును. మీ విషయమై రైటువొరగారు
 నాకు తెలియజేసియున్నారు. మిమ్ముల నిష్పడే పథకు
 తీసికొని పోవలసియున్నది. మీ కొంతకై చూచుచుంటిని.

వివేకా—టహా! ఏమి ఆ జగజ్జనని కరుణావిశేషము.
 (స్వ) ప్రాయశ్చాహంకార మున్నంతవరకు అమ్మరక్షణకు
 రాదుగదా!

గీ. అన్యథా శరణం నాస్తి యని యెవండు
 హృదయకమలమ్ము నమ్మ కర్పించు భక్తి
 ఆ యహంకారశూన్యన కా క్షణంబై
 అమ్మ నేవింపరాదె దయార్థి దృష్టి.
 (లోపల పోవలెను.)

రం గ ము 20.

[చికాగోలో ప్రపంచమత మహా సభ: 1898
 September అధ్యక్షుడు: డాక్టరు. బారోన్ దొరగారు.
 ఇతర సభ్యులు. Monday at 10 P. M. బ్రహ్మ సమాజము తర
 వున ముఖంబారు. కలకత్తా, నాగర్ కార్, బొంబాయి. జైన
 మతస్థుల తరవున గాంధీ. దివ్యజ్ఞాన సమాజము తరవున చక్ర
 వర్తి ఆనిలిసెంటు. ఉపనిషత్సతము తరవున వివేకానందస్వామి,

బాధమతము తరపున-ధర్మపాలుడు - సెలోను. అంకరు కుర్చీలలో కూర్చుని యుందురు. మహమ్మదీయ గురువులు, క్రైస్తవ గురువులును ఉండురు. సామాన్య ప్రార్థన.]

డాక్టరు బ్రాహ్మీన్—దొరసానులారా! పెద్దమనుష్యులారా! అనేక దేశములనుండి కష్టనిష్ఠురముల కొచ్చి, ఈ మహానళను జయప్రదముగ సాగించుటకు వచ్చిన మీ అందరను అభినందించుచున్నాను. వీ రందరును సక్రమముగ ఆయా సమాజముల తరపుననే వచ్చియున్నారు. ఈ స్వామి - వివేకానందస్వామి మాత్రము హిందూ దేశము నుండియే వచ్చినను, హాస్యర్థు యూనివర్సిటీ ప్రొఫెసరు గై టు దొర వారిచే సిఫార్సు చేయబడి, నభలో ప్రవేశమును పొందిరి. వీ కే సంఘము తరపున వచ్చియుండ లేదు. తమ రందరకును అమెరికా ఖండవాసుల తరపున మరియొకసారి వందనముల సర్పించుచున్నాను. ఒక భగవచ్చక్తి కలదని ప్రతివారును నమ్మి యే శక్తి నేనచేయుటకు సిద్ధమగుచున్నారో, యే శక్తి, ప్రతివానికీ మానసిక ఆధ్యాత్మిక శక్తులను ప్రసాదించుచున్నదో, ఏ శక్తి యనువునాది మీదనే హిందువుల విజ్ఞానపరంపరలు ఆధారపడి సాశ్వాత్మ్యుల నాగరికతను తీసికొనుచున్నవో, అట్టి శక్తిని గూర్చి ప్రతి మతమువారును తెలిసికొనవలసిన యవసరమేర్పడినది గావున మతమునకు ముఖ్యముగ ప్రాధాన్య బూయవలయును. నేనే యొక్కవగ మాట్లాడి మీ కాలమును వ్యర్థము చేయను. చక్కవర్తిగాను మాట్లాడుదురు.

చక్కవర్తి (లేచి) — Ladies and Gentlemen! దివ్యజ్ఞాన సమాజమున నన్ని చుతముల వారికి చోటువున్నది. అందరును చేరవచ్చును. మహర్షులు మనలను పాలించుచున్నారు. వారి కృపకు మనము పాత్రులము గావలసియున్నాము. ఈ విషయమునందు ప్రజలు ముఖ్యముగ శ్రద్ధతీసికొనవలసి యున్నది. (కరతాళధ్వనులు)

కా. బారోన్ — బౌద్ధమతమునుగూర్చి ధర్మపాలుగారు పలుకుదురు.

ధర్మపాలు — (లేచి) Ladies and Gentlemen! అహింసయే ముక్తిమార్గము. ఒకరు మనయం దెట్లుండవలయునని కోరుకొందుమో, అట్లే మన మితరులయం దుండవలయును గదా! కావున నెవనికి హింసచేయరాదు. అట్లున్నవారికే నిర్వాణము చేకూరును. (కరతాళధ్వనులు)

డా. బారోన్ — (లేచి) వివేకానంద స్వామివారు మాట్లాడుదురు.

వివేకానందస్వామి (లేచి స్వ) —

గీ. అమ్మ! యీ బమ్మరాణి ని న్నమ్మినాడ
నాట్య మొసరింపవమ్మ నా నాల్కసై న
గురువరా! తండ్రీ! నా బుద్ధి గుహను జొచ్చి
తిగిన యూహలు లోపింప తరలిరమ్ము.

(ప్ర) — సోదరసోదరీమణులారా! Sisters and Brothers of America (కరతాళధ్వనులు) ప్రపంచమతమహాసభకు ఆహ్వా

నిశించినమిమ్ములనందరను హృదయపూర్వకముగ నభినందించు చున్నాను. ఏ మత మన్నిమతములకు తల్లివంటిదో, ఏ మతమునందు వేదాంత మెరిగిన సన్యాసులు మహర్షులు ఉద్భవించిరో, ఏమతము సర్వమతసామరస్యమునకు తోడ్పడునో అదియే నా వేదమతము. (కరతాలభ్యనులు) అనేక ప్రవాహములు ఎక్కడెక్కడ వుట్టినను ఎక్కడెక్కడ ప్రవహించినను, తుదకు సముద్రమునే ఎట్లు చేరుచున్నవో, అట్లే ఏయే మతములో యేయే దేశములో ఎవడు వుట్టినను ఏయేమార్గమునందు నడచినను, తుదకు ఒకే భగవంతుని చేరుచున్నాడని వేదమతము చెప్పుచున్నది. ఉపనిషత్తులు భగవద్గీతయు నిట్లే చెప్పుచున్నవి. అట్టి మతమునందు ద్వేషమునకు చోటు లేకుండుటయేగాక అన్నిమతముల వారిని, సోదరసోదరీమణులని భావించుటలో తప్పేమున్నది? కావున వారి వారి మతములయందే చక్కగ ననుష్ఠించి, భగవంతుని కనుగొనవచ్చునని వేదమాత చెప్పుచున్నది. "నాది" "నేను" యీ రెండును లయమైన వెంటనే మిగులు నది పరబ్రహ్మయే, కావున మీరందరు బ్రహ్మస్వరూపులే యని వేద ముద్ఘోషించుచున్నది. (కరతాలభ్యనులు)

గీ. ఎచేటఁ బుట్టుగాక! ఎచ్చటఁ బ్రవహించు
 గాక! జలధియందె కలియు నదులు;
 ఎచేటఁ బుట్టుగాక! ఎట వసించెడు గాక!
 జీవులెల్ల కలియు దేవునందె!

- గీ. మతమటన్న నేను? మార్గమై యవుగాదె
మతము లేక జేవు వెతకుటెట్లు!
యూరు చేగు టన్న దారు లెన్నండవో?
దారిలేక యూరు జేరుటెట్లు!
- గీ. మతము మార్చుకొన్న మహిమలు కలుగునా?
మనసు మారినేని మహిమ గలదు
మనసు లయమె యైన మనుజుండు కైవమా;
వేదసార మిద్ది వినుడు బుధులు!
- గీ. వేదమాత మాట వేయేండ్లు వర్తిల్లు
మనిషి మాట లపుడె పూయమగును
మనుజు నమ్మనేల? మాధవు నమ్మరా
రాజబాట దొరకురా! నిజంబు.
- గీ. ఎవని యందున్న ఆత్మగానీ యొకండె
గుణములందె భేదములు; గుణికి లేవు.
గాన నైకమత్యంబె మోక్షప్రదంబు
వేదసారమ్ము తెలియుడీ విబుధులార!
- గీ. ప్రేమమయమూర్తి గాదె హిందూమతంబు
దోషరహితంబు గాదె హిందూమతంబు
అన్ని మతముల సత్యంబు లనుభవములు
ప్రేమను గ్రహించు కన్నతల్లియె నిజంబు.
- గీ. అట్టి వేదమతము నిచ్చె గ్రహింతురా
గురువుసేవ లేక దొరకుటెట్లు

గ్రంథములు పఠింప జ్ఞానంబు దొరకునా
బ్రహ్మనిష్ఠవలనఁ బరగునాక !

AFTER PRAYERS TO SARASWATI

Sisters and Brothers of America

As the different streams having their sources in different places all mingle their water in the sea, so, O, Lord, the different paths which men take, through different tendencies, various though they may appear, crooked or straight, all lead to thee.

Bhagavadgēeta says :—

" Whosoever comes to me through whatsoever form I reach him ; all men are struggling through paths which in the end lead to me " .

ఈ విషయము తెలిసికొనుటకే గురుసేవ కావలసి యున్నది. అట్టి గురువున శిష్యులక్షణము లుండవలయునో బైబిలు కూడ చక్కగా చెప్పుచున్నది. అట్టి గురులక్షణములు గలవారిసేనా మీరు సేవించుచున్నది? గుర్తి గురువులను నమ్మిన గుర్తివా రగుదురు గద? (కరతాళధ్వనులు)

సభలో విపరీతమగు కరతాళధ్వనులు, జేబురుమాలు లెగుర వేయుట, సంతోష సూచనలు)

డా. బార్నోన్ — స్వామీజీ! మీ సమయ మయిపోయినది.

(స్వామీజీ కూర్చుండబోవుచుండ ప్రేక్షకులు "Continue, Continue" యని మీరే చెప్పండి, మీరే చెప్పండి యని అరతురు.)

డా. బార్నోన్ — స్వామీజీ! తమరే చెప్పండి.

వివేకా—ఒక మతమునందే మోక్ష మున్నదని చెప్పవారు నూతిలోని కప్పలవంటివారు గద! ఒక మతమునందే జీవు డున్నాడని చెప్పవాని కంట మూర్ఖు డుండునా? మోక్షము మనసునం దున్నదిగాని మతమునం జేమున్నది. మీరు హిందూజేశములో హిందువులను క్రైస్తవులుగ చేయుచున్నారు. అంటే వేరులు మారుస్తున్నారంటే. అది ముక్తికి మార్గముగాదు. మీలో నెందరు ఉపనిషత్తులు, బ్రహ్మసూత్రములు, భగవద్గీత చదివి అర్థము చేసుకొనిరో చేతులెత్తుకు? (కరతాళధ్వనులు) (8000 మందిలో 4 గురు చేతులెత్తుదురు). మీలో హిందూమతమును గూర్చి చదివినది నలుగురే అయినను, హిందూ మతమును ఖండించుటకు అందరుబయలుదేరుదురే! (తలలు వంచుకొందురు) ఇది సిగ్గుకాదా మీకు? అవమానము గాదా మీకు? - కావున అన్ని మతములు చదివి అర్థము చేసుకొన్నవా డింకొకమతము ఖండించునా? అందలి అమృతమునే స్వీకరించును. (కరతాళధ్వనులు)

డా. బాకోన్—Ladies & Gentlemen & Delegates!
దొరసానులారా! పెద్దమనుష్యులారా!! అతిథులారా!!!
స్వాములవారి యుపన్యాసము వైపునకే మీ అందరి దృష్ట్యాలు కేంద్రీకరింపబడినవి. మీరే గాదు, సత్యమెరుంగ దలచిన ప్రతివానికే అది వినుట కుత్సాహముగనే యుండును. అమెరికా ప్రజలలో స్వామివారి డేరు హత్తుకొని పోయినది. ఈ మతమహాసభ తరపున వారికి కృతజ్ఞతా

పూర్వకవందనము లర్పించుచున్నాను. వారిని ఉపన్యాసముల నిమిత్తమై కొన్ని మాసములు అమెరికాలోనే యుండవలయు నని, మీ అందరి తరపున ప్రార్థించుచున్నాను. ప్రోగ్రాము ముందు తెలియచేయుబడును. ఈ నాటినభి ప్రార్థి అయినది. (తెర పడును)

రంగము 21.

[రాజమండ్రి రైల్వేస్టేషను ప్లాటుఫారములో]

న్యాయతి సుబ్బారావుపంతులుగారు:—

మిత్రులారా! రైలు వచ్చు వేళయైనది. ఈరైలులోనే శ్రీ శ్రీ వివేకానందస్వామివారు వచ్చుచున్నారు. వారు కలకత్తా వెళ్లుదురు. మన భాగ్యమే కదా - వారి కొక పూలదండ నమర్పించు కొండము.

(ఆంధలో రైలు దిగి స్వామివారు నిలుతురు)

(శ్రీ పంతులుగారు వారిపైడలో పూలదండ వుండుట.)

(కరతాళధ్వనులు)

ఒక కవి కుమారుడు—

గీ. దేశమాత దేదీప్యపుండేశమదిగా!

జ్ఞానభానుండు నవ్వుచున్నాడు చూడు

దాన్యతిమిరమ్మునకు నింక తావులేదు

భరిర! ధన్యాత్ములము శివదర్శనమున!

(స్వామివారు, ఆంధరికి నమస్కరించి)

వివే—నా భారతదేశము నాభారతమాత నేవాభాగ్యము లభించె. నావేదభూమి నావేదమాత నేవాభాగ్యములభించె.

నా కర్మభూమి } అహో ! నా ఋషిసంతానము !!!
 నా వుద్యాభూమి } నా భారతభూమికై రక్తము ధారవోయు
 దును. అజ్ఞానమును కూకటి వేళ్ళతో పెకలించెదనుగాక.
 నా భారతదేశము పూర్వపు టాన్నత్యదశలో నుండగాంతును
 గాక ! పాశ్చాత్యదేశములలో నాల్గు సంవత్సరములుగ
 ఆధ్యాత్మిక ప్రబోధము గావించినను నా మనస్సు భారత
 మాత చాదపద్మములయందే గలదు. నా కార్యక్రమ
 ములో మీ రందరు పాల్గొన గోరుచున్నాను. మీరందరు
 గౌరవించుట ఈ పేదనన్యాసినిగాదు. ఆ వేదమాతనే గౌర
 వించుచున్నారు. భగవద్గీతను చదువుడు. ధైర్యశాలురు
 కండు. ఇంతకును కారణమెవ్వరో తెలియునా ?

గీ. నాతిగల బ్రహ్మచర్యంబు నడిపె నెవడు?
 కామినీకాంచనము దోయి గలిగె నెవడు?
 వేదమాతగా మూర్తీభవించె నెవడు?
 సకలమతముల సారము జూటె నెవడు?
 అనుభవంబున కెవడు పెట్టినది పేరు?
 ఆర్యహితుడు ప్రేమాస్పదం డఘరహితుడు;
 అతడే శ్రీరామకృష్ణు డీ యవనిలోన
 మఱితుమీ వారి నెన్నిజన్మాలకైన.

(కరతాళధ్వనులు)

(ప్లాటుఫారము మీద)

జై శ్రీరామకృష్ణవరమహానగారికి
 జై వివేకానందస్వామిగారికి — జై భరతమాతకు !

రంగము 22.

కలకత్తావీధిలో ఒక హరిజనసోదరుడు

(స్వ) ఔం! ఎన్నియిక్కట్లు పడనలసెను? మా దొర పెద్ద బంగాళాలో కాపురము. నేను మురికిగుంటల మధ్య నివసించుట. సుఖమైన స్థలమిచ్చుటకై నను వారికి దయరాక పోయెనే? మా కుట్టువానిని చదివించుటకై నను, సొమ్ము లేదు గద - పెద్దకుల మనుకొను వారి బడులలోనికి రానీయరు గద - అంతవఱకేల? శుభ్రములైన నడివీధులలో కూడ నడువనిచ్చుటలేదు. పెద్దవా రనుకొనువా రనుభవించు సుఖములకు మా మేని చెమ్మటలే కదా కారణము. ఇంక నీకట్టుబాట్లలో నెన్నినాళ్ళు జీవించగలను?

(కైస్తవ సోదరుడు ప్రకటించును.)

ఏమోయి! నే నెన్నిసార్లు చెప్పినను వినవుగద! మా మతములో కలనవోయి. నీకు అన్ని విధముల సౌకర్యములు కలిగించెదము. నీపిల్లనానికి చదువు చెప్పించెదము. నీకు వసతి గల కుటీర మిప్పించెదము. ఇంత యేల - మాదొరగారి దగ్గఱ వారితో నమానంగా కాకులో కూర్చోపెట్టెస్తాము. ఇంక యేనుకీర్తిస్తూ ప్రభువు నీకు పరలోకరాజ్యంలో సుఖం ఇప్పిస్తాడు. ఆయన మనవాపములకై పుట్టినాడు.

హరిజనసోదరుడు—ఇది బాగానే ఉందండి. అయితే యేనుకీర్తిస్తూ ప్రభువు చెప్పినట్లు నశుచుకోనటం కష్టం అంటారు గాదండి.

కై. సో. —నిజమేనోయి! అలా సీవు నడుస్తావా? నేను నడుస్తున్నానా! - మన గురువులు నడుస్తారా? - ఎవడో

బకానొకడు నడుస్తాడు గాని. ఈ మాటలకేమిగాని, ఆయనను నమ్మకోవోయి, యిందులో చేరి! ఋమతంలో నువ్వెన్ని బాధలు పడుచున్నావో చూడు!

(మహమ్మదీయ సోదరుడు ప్రశ్నశ్రవణము.)

ఏ మండీ పాదిరిగారు! వీణ్ణి మీలో కలుపుకుందాం అనుకొంటున్నారా! మీలో మీకే అనేక తగాదాలున్నాయి. కాథలిక్కులని, ప్రోటెస్టెంటు లని, ఇంకా ఎన్నో! ఎందులో కలుపుతారు వీణ్ణి.

హ. సో. — వారిలో వారికి కూడ స్నేహం లేదటండీ.

మ. సో. — తెల్లవాళ్ళు, నల్లవాళ్ళు అనే భేదమే వాళ్ళలో చావలేదు. క్రీస్తు ప్రభువువేరు చెప్పకొని పొట్టపోసుకుంటున్నారు. మీ మతంకంటే బాగుంటుందిలే - కాని నూమతంలోకిరా! కులభేదాలు లేవు. కక్షలు లేవు. మాత్రో సమానంగా ఉండవచ్చు. వెయ్యి దేవుళ్ళు లేరు. ఒకే దేవుడు. అందరము ఆయన బిడ్డలము.

హ. సో. — నా కష్టాలకు అష్టనస్తారా అండి.

మ. సో. — నుండు భక్తితో చేరవోయి. తరువాత చూర్దాం తక్కిన సంగతులు.

(వివేకానంద స్వామి ప్రశ్నశ్రవణము.)

సోదరులారా! ఏవిషయమై ప్రసంగించుచున్నారు?

హ. సో. — (నమస్కరించి) ఆర్యా! హిందూ మతములో కష్టము లెక్కువగా నున్నవి. ఆదుకొనువారు కాన్పించుట లేదు. ఏమతంలో నైనా చేరితే బాగుంటుం దేమో అను

కొంటుండగా వీరు వచ్చి వారి వారి మతములలో చేరు మంటున్నారు.

వివేకానందస్వామి—సోదరులారా! ఎంకుకీ ఆడంబరములు. ఎందుల కీ స్వార్థపరాయణత్వము. మతము మార్పుటవలన నేమి ప్రయోజనము! పేరు మార్పుటయే గదా! మనస్సు మారవలయు నని గదా మతము లన్నియు చెప్పట. అన్ని మతముల వారికి దేవు డొక్కడే గద! అన్ని మతముల వారికి సత్ప్రవర్తనము ముఖ్యము గద! అన్ని మతముల లోను ప్రకృతి యింటివానిని తన వలె చూచుకొమ్మనియే గదా సిద్ధాంతము ! అన్ని మతముల వారికి పాపనాశనము పశ్చాత్తాపము వలన, అనుభవము వలన, కావలసినదే గద! ప్రాపంచిక లాభములకై మతము మార్చుకొన వలయును గాని, ముక్తికై మార్చుకొనవలసిన పని లేదు. కొర్రాసులో చూడుడు. “మతము మార్చవలయు నను నిర్బంధము లేదు” అని గలదు. బైబిలులో చూడుడు. “నేను నా తండ్రియు నొకటియే. నన్ను చూచినవాడు నా తండ్రిని చూచినట్లే” అని యున్నది. భగవద్గీతలో చూడుడు. “ఎవ రే విధమున నన్నారాధించినను నారే యని యున్నది. ఉపనిషత్తులలో చూడుడు. “జీవుడే శుద్ధ డైనచో దేవు” డని యున్నది.

కావున - సోదరులారా! నిజముగా మీకు సహాయము చేయవలయు నని యున్నచో మతములో కలుపుకొవల యునా! అవసరమగు ధనసహాయము చేయుడు. విద్యాసహాయము చేయుడు.

సాయనా ! హరిజనసోదరా ! నీవు మతము మార్చుకొనవలసిన పనిలేదు. హిందూమతమునందే ఉదారులుకూడ సనేకమంది గలరు. వారిచే నీకు తావలసిన సహాయము చేయించెదను. రమ్ము. నీ భక్తివిశ్వాసములు మార్చుకొనవలసిన పనిలేదు, నీ కష్టములకై యితరులను దూషించను వద్దు. హరిజనసోదరులకు మంచికాలము రానున్నది; భయపడకుము.

గీ. మతము మార్చుకొనుట మతిమార్చుకొను టెనె?

పేకు మారు గాక మిత్రులార !

మతములండు దోషమతు లున్న మాత్రాస

మతము మార్చు నగునె మాన్యులార !

సోదరా ! రమ్ము ! మంగళ మిట్లుండుగాక !

గీ. కులమువలనగాని గోత్రమునను గాని

ధనమువలన గాని ఘనత గాని

జాతివలనగాని సంఘముచేగాని

దురిత మేమి లేదు సరసులార !

గీ. బిరుదువల్లగాని ప్రీయులవల్లనుగాని

దేశముననుగాని వాసిఁగాని

రంగువలనగాని, రాజ్యమునను గాని,

దురిత మేమి లేదు సరసులార !

గీ. అన్ని నష్టముల పునాది స్వార్థపరత

అన్ని కష్టములకు నిక్క- స్వార్థపరత

స్వార్థపరతయే పోయెనా అప్పుడపుడె

అచట ఆనందసామ్రాజ్య మబ్బకున్నె !

కళా పీఠ ప్రచురణలు .

1. The History of Andhra Commerce   Rs. 0-2-0
by, Sree K. R. Subrahmanyam M. A, Ph. D.,
2. Andhra Social Life & Organisation   0-8-0
by, Sree B. Seshagiri Rao, M. A. Ph. D., M. A S.,
3. శ్రీ కళ్యాణ హాస సుషమ (సంస్కృతము)   0-2-0
శ్రీ విద్వాన్ కోవలై శివకామేశ్వరరావు
4. నారాయణరావు (నవల) శ్రీ అడివి బాపిరాజు,   2-8-0
5. రేఖావళి : (అందమైన రేఖాచిత్రాలు : అనందకరమైన
గేయాలు) శ్రీరాండవకృష్ణ సంకలితము .   0-4-0
6. "నూటపదహార్లు" - బాలబాలికలకు కంఠపాఠము చేయ
దగిన తెలుగు పద్యరత్నములు. శ్రీరాజా రంగయ్యప్పారావు
బహుకర్త, ఎం. ఏ., (ఉయ్యూరు యువరాజావారు)
శ్రీ మాధవాచార్యులు, ఎం.ఏ., గార్లచే సంపాదించబడినవి.   0-4-0
7. రాణీ సోమ. కాజ రాధాకృష్ణశాస్త్రి   0-8-0
8. అమరకోశము - అమరసింహుడు   3-0-0

—, ముద్రణలోనున్న గ్రంథాలు —

9. Andhra Industry
Sree R. K. N. Gajapati Raju, B. A., B. L.,
10. Andhras & their contribution to the Dance-Art
Sree Thandava Krishna, M. A.
11. The Kuchipudi Dancers of Andhra
Sree Thandava Krishna, M. A.
(Paper contributed to the All India Oriental
Conference - Hyderabad)
12. భారతీయ నాట్యము - శ్రీ తాండవకృష్ణ, ఎం. ఎ.
13. కూచిపూడి భాగవతులు - శ్రీ తాండవకృష్ణ, ఎం. ఎ.
14. నాట్యసుందరులు - శ్రీ తాండవకృష్ణ, ఎం. ఎ.
15. కళాశిఖరాలు
కథా వాచ్యయంలో సుస్థిరకీర్తి నాజ్జించిన కథకుల రచనలు
16. కౌముదీ మహోత్సవము (నాటకము)
దివాకర్ల వెంకటాపధాని B.A. (Hons)
17. ప్రపంచయుద్ధం - కాజ రాధాకృష్ణశాస్త్రి

